

המציפה

עתו שבועי

זכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח
ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שנ כתרים.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקומו הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“
ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreleh.)

מחר החתימה על המצפה עם
ההוספה הכפרותית החדשה
רמת המצפה:
באוסטריא-אונגריא:
לשנה . . . . . 7 כתרים
לחצי שנה 3 50
לרבע 1.75
בא שכנו:
לשנה . . . . . 8. — כתרים
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרים — 9.50 פראנק.
על המצפה בלי ההוספה הכפרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 4 Września 1908.

גליון לה

קראקא, ה' אלול פ' הצא תרס"ח

מדרכי נתיבות המסע, יסופו הלומדים, יתמו המדקדקים, יכלו המשכילים. גם שם בהשרות האלה של הנאמנים עם שמורת תורת ישראל, חדלו מלהתעסק בידיעת תנאי עשית המצוות, אף שיקוימו עוד את בלן. שכלם ההגיוני איננו תאב לעבודה כבדה, עבודת הלמוד, עיף הוא השכל ויגע ממלאכת בקשת הפרנסה של בעליו, הוא שבע במלוא הכרס של חברו הכח המרמה, ההווה ומתערב בשמהצו וששוננו. הצעת כל הטעמים הנזכרים תבינו את סבת ירידת הכבוד של נושאי נס היהדות המסורה באופן הנהיג בזמננו. משרת הרב בלתי ואינה, זיוה פנה, רק כסאו ושמו נשארו עומדים. לפני היה הרב גם החכם שכקלה, כי אמנם ידע את הכל יותר מכל בני הקהלה. הוא היה גם בעל תורה או אב בית דין. כאמרי „מורה הנוראה“ אין רצוני לרמוז אל תורת הרב באסור והתר, יען המעשה הזה לא היה העקר, וכפרט בקהלה חשוכה, אשר בניה ידעו את דרכי החיים וגם השוהטים היו ברשות עצמם, יען הרבנים מחלו להם על כבודם לענין הראות החלק בדברי הרמ"א. הרב הרבין תורה כרבים, אסף סביבותיו את האנשים החפצים לשמוע תורה מפיו וילמדם כאשר תשיג ידו ממסורת אבותיו, לא מנע מהם מכל אשר הנחילוהו מוריו ויהבר טבעת חדשה אל השלשלת ההולכת ועולה עד האבות הראשונים. קולו, צלצול דבריו כסו טמן בקרבן הד מלי הקדמונים ויחדור ללבות שומעיו פנימה, שמה השריש ויגדל וייף ויעש פרי, כי האהבה והררת לב נאמן שמרוהו מלעלות בתהו ולטבוע בים הנשיה.

אבל, כאמור, זה כבר פסקו רבנינו מלהטיף את גשם נרכות חכמתם באספת עם, זולתי פעמים בשנה וביום הולדת המלך. הרב, כיושב בראש בית דין הקהלה, באמת איננו חותך גזר

ה„ספר“? בין כחות הנפש הגדיל או כח השכל המפשט מעניני העוה"ז והבליו, השכל הנקי וזכר ממוג כל שהוא של הרגש נבר על התאווה לעולם הנשמי הזה ולעסקיו. כל חיי הלומד עלו ובטלו בהיי רוחניותו הפשוטה, השכל וההגיון לא עבדו כעבדים לגבירתם הכרס, לא היו אמצעים לכלי התענוג והתועלת של ממון. פעולת השכל היתה קדש קדשים ואסורה היתה להשתמש בה. המתעמר בה היה כמחלל כבוד בת מלכים. היא היתה בפני עצמה המנומה המטרה, אשר אליה כוננו את חצי רוחם ומחשבותיהם. אמנם גם הנאי החיים, מעוט צרכי האדם ומכשירי אבל נפש ושקט ושלוה בעולם הרעיונות, הסכימו עם שאיפת בני עליה האלה לעזוב את הכל מחוץ למחיצת הדרם ולשים את כל מעיניהם באמרות אבותיהם, להדור אל תוכם, לפשר ביניהם ולהוציאם למרריך ומורה בפעולות אדם בשוק הודים.

כימינו נשתנו פני הדברים. הצרך הרוחני מוצא ענינים אחרים. מיום אשר נפתחו שערי בתי הספר אף לאהינו ויהלו לקרוא מתוך „ספריהם“ וללמוד על ידם מפי חכמי העמים האחרים, נהרס היסוד, אשר נבנה עליו בנין הלמוד הנהוג אצלנו בהרובותינו. הנפש המשכלת, המתרוטמת והמתנשאה מעל לכוכן עניני השוק והשוואפת לחיים מובדלים ומופרשים, היי הרוח, מוצאת כן לה בחכמת ורים ודרך אנכ גם שלחנה נערך. ואם נצטרף לזה, שכתתי הדין של הרבנים נמנעים מלדין דין תורה, ודרכם עתה, כמעט בלי יוצא, לפשר ולתוך בסכרת ההגיון וגם את המהוה המעצבי והמכאיב של איזו חולשה רוחנית בקרב עמנו, דומה כאלו כל החוק והאמיץ ותקיף הרוח בתוכנו כבר עבר אל המחנה השני, מהנה המתקדמים, או נבין מדוע ואיככה אף בעירה הקטנה והדלה היושבת בתוך ההרים באיזה גיא או עמק והרחוקה

ליב ענגעלמייער מאורשים ב' ראה תרס"ח לענקי אצל פריסטאג לאמנא

לתקנת הרבנות.

כל אשר עינים לו לראות רואה מהוה רב הערך והתוצאות בתוך הקהלות. כימינו. הרבנות יורדת מכסא כבודה והדרה אשר ישבה עליו מימות התהוות מוסד הקהלה בנולה ושם „רב“ ו„חכם“ כמעט נרגיש כחוש שמענו איכה סר צל קדושת המשרה מעל הרונלים בשמה והנושאים אותה. ההשכלה וההתקדמות, פריקת עול מצוות התירה ותפקידיה מזה וההסירות וההתלהבות בעד האמונה בצדיקים מזה, חותרות והורסות כאשיות המכצר של חומת ירושתנו מימי קדם, היהדות התלמונית, הנסכמת אך ורק על שמירת פקודי תורה שכתב ושבע"פ. למה נכחד ונכחיש את המציאות לעיני השמש, כבוד הרב הולך ופוחת, הולך ובלה. כבר תמו מלמרות את פיו, יען אין איש שם דבריו על לב לעיין בם, אין מאוין לאמרי המורה הנראה או האב"ד עד כי ירצה להשיב לו אף תשובה כל שהיא, תהי תשובה מכעסת או עזה. הצעירים, בין שהם ילדי התרבות הנכריה מבית המדרש של עמי הארץ, בין שנדלו על כרכי התורה כחדרי רבותם, אכדו את היראה מפני „כח התורה“, אינם מתפעלים מגדל עצמת העבודה כשדה חכמת היהודים המסורה לנו מדור דור.

כל מלה ומלה, כל טפת דיו השפוכה על כתבי ידי אבותינו, אשר הנחילונו את חכמת קדמונינו, עלתה בדמים מרובים, בדמים אשר הנפש יוצאה עמם. מי יספרם, מי יפקוד את שמות כלם הנהרנים והנשחטים, הנטבעים והנשרפים על שמורת

פיריון.

הזובים.

— מ'של —

וישא את עיניו תלמידי התמים ויבט אל פני בתמיה:
מדוע זה תרדף הזובים הקטנים ובקפך תרמסם בצדקה?
הלא לפדתי פעמים על שבע.
כל ימי על לבי ואת אשים,
כי נעים כי מועיל כל פעל הטבע:
כחיות, כעופות, כרמשים.
הביטה היצורים הפעומים, התמימים,
איך משים בשאון ובקחול!

פנייהם מתאדמות על גבם כפנינים
וגחונם כפשי הכחול.

„או אילי חס אתה, הוי רחמי שמים!
על פתי הקתם הדלים?
או צרה היא עינך בטפות של מים,
שיתטפו בעקרים נבדלים?
ואחלק את ראשו ואאצל לו ברכה
לתלמיד השואל במקרה:
כי תשמור אמרתי שמות אשמחה,
אך אמנם אל עמקה לא תרד.
לא כל בעל כנף מתנשא שמימה,
גם לא כל הנוצץ הוא זהב;
הרגנים מוקרים, כי נפשם רוממה,
אך אלה — כי דוחקים הרעב.

תרגנה צפרים את שבלי הקמה
ויפרקו את עדרי הדבים.

גם יאכלו ושבעו כל שרצי האדמה,
אך אכרן גליון לזובים!

הזובים הורתם אשפתה מגאלה,
מחיתם כל ארם, כל זממה,
על מה שמוציאים בקחץ אמחלה,
רק תבא כל יבואו מאומה...

בודאפסט משה פרוץ.

העגלון החדש.

מאת ראובן פאהן.

סמוך לבית-התחנה התיצבו שלש המרכבות של העירה, ותעמודנה כשורה אחת, זו בצד זו. העגלונים מפתחים רמני סוסיהם הנבוהים והרזים, שמים לפניהם מעט עשב, ועולים על מרכבותיהם. פה הם יושבים

דין בריבות בני קהלתו. על הרוב עבודתו רק בסדר גמי נשים. הרב של היום איננו עוד מה שהיה לפניו, איננו הדין השופט בין איש ואיש, חקי המלכות ומנהג העולם מתנגדים לזה וגם בן איננו שונה לעדתו בישיבה וקבוץ עם, איננו לא מורה הוראה ואף לא אב בית דין, אם נוציא מכלל השם הזה סדר ספרי בריתות.

ואיה הרפואה, שקדמה למכה הזאת? מה יעשה הרב היום ויצטרכו לו ולבעשיו? סרור הקדושין איננו מספיק: ובפרט שאין הובה על הרב לסדר כל קדושין בעצמו. זה נחוץ רק אצל הנוצרים, הצריכים בכל עניני חייהם לאפוטרופוסות של הכהנים. אבל היהודים נחשבו מעולם כנדולים, העומדים ברשותם ודעתם, החפשים מכל ככל והכל של המפקח על הדת, המשיגה מראש על מעשה ידיהם, פן יחטאו ויעונו. הרב נשאר היום רק כממונה הקהל, העומד לימין בני עדתו בעצתו בכואם אליו לדרוש דבר תורה מפיו. אמנם גדול המעשה הזה והלילה למעט ולהשפיל את ערך ההוראה למעשה. אבל כל המסתכל בדבר יורה, כי שם רב וחכם יאה ונאה רק לאיש הקם בראש עדתו, ללמד תורה וחכמה, המדריכם והמוליכים כשבילים המביאים כסופם לידו ברור ידיעת היהדות וחוכמתה ומצוותיה. הרב יהי מורה לעדתו.

בעדות המתקנות כבר הטילו על הרב להשמיע את העם כלילי שבתות וימים טובים דברי תורה ודעת. ההטפות האלה מוציאות הרבה טעויות והשקפות שקר מלכות שומעיהן ומביאות תחתיהן אל תוכם רעיונות טובים ומאשרים אשר רוחני. יראו נא מהם מנהלי קהלות החלכות בדרך הישן וינהינו גם הם, שירדשו הרבנים בדברי תוכחה ומוסר, דברי תורה ודעת. העם רוצה לראות את פני מוריו לא רק משבת הגדול לשבת שוכה, הוא חפץ לחסות כצל כנפי טליתו של מלמד עדתו גם בשבתות אחרות. אבל התקנה הגדולה והעקרית היא, שבית המדרש צריך להוסיף מחדש, הרב ילמד שמה תורה וחקירה על פי רוח העת. פעם בתלמוד, פעם בחקירה ופעם בדברי ימי עמנו. שני הענינים האחרונים כמעט שאינן שכיחות היום כשוק היהודים האדוקים. ומדוע? הלא ידיעות דרושות הן מאד! הדור רוצה לדעת את מהשבות אבותיו ואת הקורות אותם, יבואו רבנינו וילמדוהו לדעת ולהוקיר את העבר, כי רק על יסוד הזק כזה תכנה אהבת היהודים להיהדות והוקרתם אותה. הקולר תלוי בגדולי היהודים העומדים בראש כלם, יבואו המה ויחזיקו באמצע הקורה וכל"ם יעזרום ויסייעו רבים, החפצים בהרמת קרן ישראל. כל עדה ועדה תעשה כפ"ע, תקים את כתלי ביהמ"ד הרעועים, הנטוים

לנפול, פן תבוא סערת הזמן ותפילם ותקבור כם הרבה תקוות וזכרות רעננים. ד"ר יוסף מיזיש.

ועידת המזרחי בפרנקפורט.

הישיבה הראשונה ביום ב'.

ליושב-ראש נבחר הרב"ג ריי רינז מלידא, ליו"ר הראשון הפרופסור אדלף ווייל, פראנק-פורט, ליו"ר השני ד"ר לודוויג פראנק — אלמנא; מר בראן — בזל ומר יוסף האקקענבראק — פרנק-פורט סיפרים. בישיבה משתתפים עוד ד"ר פייכט-יואנער — פרנקפורט, הרב פישמאן (רוסיא) הרב ד"ר כהן — עסטלינגען (אשכנז). הרב ד"ר מ. קאפלאן — נויארק, פרופסור ד"ר באמבערגער — נירנבערג, ש. שלעזינגער — אמשטרדם, חבר הוה"פ הגדול ראיבן כהן — אנטווערפן. פרופ" ד"ר זולצ-באך — פרנקפורט ימ"ר ח' י' אייז — ציריך.

היו"ר טודיע, כי האספה איננה רשמית ומבקש את הרב רינז, שישא את נאום הפתיחה. נשלחה תלגרמה של ברכה אל הוה"פ הציוני בקלן.

הרה"ג רינז מתחיל את נאומו (עברית): מעת הקונגרס הששי בבזל התחיל הכח המזרחי ברוסיא להתמעט. רבים טחכרי המזרחי נהנו ידם להארציים והרבה נתאגדו בקשר אמיץ להסתדרות הכללית, בכדי שיהיה בידה להלחם בנצחון נגד הארציים. ההכנסות של המרכז בלידא נתקטנו ע"י רבוי היוצאים מהחכרה. הגורם לזה היה כמדה טרובה, כי ראש המזרחי בלידה חוה רעתו על קונגרס הששי בעד אוגנדה ולא עוד אלא שרבש ג"ב אנשים לדעתו זו ועי"ז נתפשטה השמועה, כי יצא מכלל הציונים ודבק בארציים. אבל השמועה הזאת בשקר יסודה, כי מיד אחרי הקונגרס הששי הודיע ה"מזרחי", כי הוא עומד על נקודה המצב של ציוני-ציון, ורק רוע-המצב של היהודים ברוסיא הבריוחה לחווה דעת בעד ישועה זמנית. — אבל גם התנאים החדשים במצב המדיני של רוסיא הסבו נזק גדול להמזרחי. ההגרה והרבוזציה, הדומה הראשונה, שע"י השתעשעו היהודים בתקוות לעתיד טוב ומהיר ברוסיא והשעמום בגללה אחרי הסגרה, גרמו יחד הפחתת עבודה ציונית. אך גם הסתדרויות אחרות סבלו עי"ז ועוד יותר מ"המזרחי". אבל המצב נשתנה. עתה יש להמזרחי בר נחב לעבודה פוריה ברוסיא. אך ההסתדרות הכללית מניחה מעצורים להתפתחותה. העובדה שרק חמש ועשרים אנודות השיבו על המכתב החוזר, ששלח ראש המזרחי, היא תולדת פעולת המרכז בקלן, שלא רצו לשלוח את השקלים ישר אלינו, כי אם רק להקופה הכללית. כ"ב אב קרא המזרחי לאספה ברוסיא, שבה נבחר ועד חדש. עם התפתחות העבודה המעשית בא"י מתרחבת פעולת המזרחי ותקותנו חזקה, כי הועד

יקרב לעבודתו ויפעל הרבה בעד הדת. ראש ההסתדרות הבטיח בהיותו ברוסיא, כי ישתדל למלאות מגמותיו של המזרחי.

התקופה החדשה ברוסיא מסוגלת לעבודה רוחנית בער הרמת קרן הדת, אבל אם לא נדאג גם בעד המצב הגשמי של הדור הצעיר, אין אנו יכולים לבקש ממנו שייטיב דרכו המוסרי, באופן שיהאיים לרוח הדת. בישיבה זו נתקבלה ההחלטה, "כי ה"מזרחי" מודה באפשרות ההתפתחות של הפרוגרמה הבולית ברוח העיקרים הדתיים של היהדות ומציע להכניס בעיקר דראשי של הפרוגרמה המרים: על בסיס היהדות הדתית".

ישיבה שלישית (יום ג' קוה"צ).

הדר. במברגר—נירנברג מדבר ע"ד "פרופגנדה": הרצל אמר: "אנחנו איננו נעשים ציונים, ב"א הננו ציונים". ואם אנו בכ"ז עושים אנימציה, דעתנו להחרדים, אשר הרגש הלאומי טמון עמוק בחכם. אבל אם ראשינו ומנהיגינו ישתדלו לשרש ולהבל כל רגש היראה להרת הנמוע בלב כל יהודי, אז בוראי לא יהיה ביבלתנו להפיץ את הרעיון הציוני ולרבוש לנו חברים. מן העת שנפרצו חומות הגטו שמים לנו החיים הכלכליים מעצורים על כל צער וצער וע"ב אמרנו, כי בהגשמת הרעיון הציוני ישע לנו. ועתה אנו רואים, כי עם הרעיון הציוני מפיצים ג"ב המהרסים את דעותיהם ע"ד היהדות והרה. על ה"מזרחי" לברר מה היא ציונות ולצרף את הרעיון הציוני מערכוב המושגים, כציוניות התוכן הרצל רק למושג מדיני-כלכלי. בשאלות קולטוריות איננו מסכימים לדעת מנהיגינו, ב"א נצטוד דרכנו הלאה ברוח היהדות המסורתית.

בדבר ההצעה, שהציע מר כהן — פראנקפורט על אדות ארנן מזרחי, הוחלט, אחרי ששני עתונים שבועיים אשכנזיים הביעו רצונם לעבור לרשות המזרחי, ימסר הדבר לוועד, שנבחר לעתונות, שיבחון איזה מהם הוא המוכשר לתביעה המזרחי או אם יש נחיצות בארנן חרש.

בישיבה אחה"צ נדונה ההצעה בדבר התמיכה, שקבע הוה"פ להגימזיה ביפו מהקפה הלאומית ונתקבלה החלטה ע"פ הרצאת הרב רינז, שתוצאותיה תהיינה בחיוב. המופרים צוו לכלי לפרסמה.

* * *

האספה בכלל עשתה רושם טוב ונעים על קהל השומעים. כמה פעמים באו ע"י הוביחים לדבר על מצב היהודים בגליציה. המכתב שהשיבה זמרת "השחר", כאשר בקשו טמנה שתתן ידה למזרחי, עורר רגש התמרמות. "איננו חפצים — בקלריקיות", זו היא האמרה, שבה מתימרים בחורי גליציה (*).

(* צריכים ללמד פעם את המ"שכילים" האלה, היושבים במכוואות המטנפות ורואים זהר עץ נרקב ומרמז, כי אור נגה עליהם, כי מגני הקלריקלות מפחדים רק הקתולים, לפי שכהניהם

נשענים איש איש על מושבו, מנופפים בשוטיהם ומחצים את האוויר בשריקה.

מרחוק נראו "עגלה וסוס". הם מתחילים להתל על אדותנו.

"ראו נא, העגלון החדש... הספס הזה בא שוב עם "פנירתו".

"הוא מכתב לקראת המשיה... אורחים אחרים בודאי לא יסעו אתו".

"הידר להפנירה שלך... מהי נפשות את עור הנבלה הלוי?" כך מקדמים שלשתם את פני כעל-העגלה הקרב.

יודל בא בכונה באיחור קצת מהם, העמיד את עגלתו הרחק מן הצד, תקן את המושב ויפרש עליו מטלית אדומה גדולה. חרש ונונה התכונן לסוסו השואף רוח, וישב לו על העגלה.

שלשה העגלונים ממטירים עליו התולים מעליבם, והוא אינו עונה מאומה, רק מהאנח חרישית. זה לו השבוע הראשון להיווה עגלון. המעט יסורים שבע עדי השיגי את הסוס? המעט כלו עינוו אליו? אנום

היה מקודם ל"קבצן" אצל הרוד של אשתו הלואה עשית בסף להשלומו שעורין. סכום מצער לזה על מנת לשלם לשבועות ברכיה ומוזה קנה לו את הסוס והעגלה. המטלית האדומה על המושב — לזאה דאנה לאה אשתו. זו היא שארית "שמלת הבקר" שלה מן החתונה...

ולבסוף יש לו רק מעין עגלה, חקוי-מנוחך לעומת המרכבות הגדולות האלה, וסוסו הוא רק צל של סוס, רזה ובעל עצמות שפיות בהיותו תמיד רעב. אולם עוד רע מזה, כי העגלונים הקודמים הכוהו זה פעמים, פעם ננבו מאחו את השוט, ופעם גרמו לו נזק כשברס דופן עגלתו, טפני כי בא להסיג גבולם.

רבשע! וכי מה הרויח בכך? — חליל המכונה בשר, כי המסע הולך וקרב, העגלונים קפצו משלשה מרכבותיהם, בלמו ברסן את סוסייהם, ויעטרו הבן לקבלה פני הארחים. מובן כי לא נהנו לשום ארח לשבת על עגלת יודל איש-החרוטה. יודל עמד כנדהם אצל עגלתו. ירא הוא לגשת

ולמשוך אליו איזה ארח — שמא ישברו עצבותיו ממש. ובכן נשאר מחוסר אורחים.

הם שחקו וילענו לו, ויסעו העירה עם ארחיהם. והוא התישב: למה לו לנסוע העירה ובחזרה הנה? בוש הוא בפני הבריות... מוטב לעמד פה ולחכות עד כא המסע השני שמא... אילי ירחם ד'...

בינתים סוקר הוא על סוסו, מעביר ידו על רעמת צוארו ברחמנות, ואומר: החאן בטח למעט הבן... מאין אקה לך? יים שלישי נסעתי, יום רביעי נסעתי, עכשו כבר יום חמישי בין הערבים — ואני עריין לא השתכרתי פרומה. סוסייהם אוכלים הדיר שבלת ועל סוסי גזירה העניה... נשותיהם קונות בטח צרכי שבה, ולאה שלי, אוי, אוי, אוי...

שוב באו המרכבות ועגלוניהן, ובמצאם כפעם הראשונה את יודל קודם להם, התפלאו על הדבר. "מכות תקבל ולא אורחים!" צועק האחד. השני מקרב את מרכבתו סמוך אליו ומכבד את הסוס הרעב בשתי חבימות השוט, והשלישי מסיים בהעבירו השוט על גב יודל בעצמו.

במזרח אירופה, ביחוד בין צעירי גליציה. על המזרחי להתחוק ולבנות את אשר הרסה הציונות. דברו עוד נואמים הרבה וכמעט בלם הביעו את הרעיון, כי המהלך הנכחי בהנהגה הציונית יביא את המזרחי לידי יציאה מתוך ההסתדרות הציונית.

ביום ג' בנקר נפתחה הישיבה בהרצאת ד"ר במברגר ע"ד תעמולה. קאהן — אנטווערפן דבר ע"ד עהונות. עפ"י הצעה מר שטרן — פרנקפורט נבחר ועד פנינסי במטרה, להמציא סכום של השעת אלפי מרק, למען חוק את הלשכה ולמנות מזכיר קבוע בשבר של ששת אלפי מרק. כן נהקבלה החלטה בדבר השקלים, לשלוח רפמציא שלשה ממנהלי המזרחי למעלה, להגיש ממורנרם, אשר יבאר את כל המכשולים המונחים ע"ד ההפתחות המזרחי ע"י אשר השקל איננו מגיע ישר ליד המזרחים באמצעות הלשכה המזרחית, כי אם ע"י ועדי הציונים. ואם לא יושם בקעקל לזוה, אז על המזרחי להוציא את הקנסקוונץ מזה, כי המזרחים מיותרים המה בהסתדרות וההפתחות לא לרצון להנהגה הציונית, ועליהם לדעת מה לעשות אז. נבחר ועד לעהונות, אשר ידאוג לעהונים אשר יעמדו ברשות המזרחי. נבחרו חברים חדשים לועד המרכז בעד אוסטריא-אונגון: פאדענהעכט — קולומיא, אויסטרליץ — וויען, לעבאוויץ — בודאפעסט. עפ"י הצעה המרציא ד"ר פרנק — אלטונא נתקבלה החלטה רבה הערך, להציע לפני הקונגרס הציוני הבא את שנוי תקנת הפרורנס הבולי בנוסח: „הציונות שואפת להמציא מקלט בטוח לעם ישראל בארץ ישראל על יסודי התורה הכתובה והמסורה“. בתוך יתר ההחלטות שנתקבלו היתה גם החלטה רבת הערך מאד, שנתקבלה עפ"י הצעה הנאון ראש המזרחי ואשר החלט גם לבלי לפרסמה, עתה מפאת ערכה הרב. בשעה 11 בלילה ננעלה האספה. אספת המזרחי הבאה תהיה בשנה הבאה במקום הקונגרס הבללי, שלשה ימים לפניו.

בכלל הצמיחה האספה ההיא בסדר ומשמר נעלה ובסננון ברור, אשר בטא היטב את שאיפת המזרחי ואופן עבודתו לעתיד ובי החת אשר המזרחי קפא עד עתה על שמריו העיוור המזרחי עתה לדרוש מהנהגה הציונית, כי היטיב רובה, ואובל להניד, כי דרישות נמרצות בעון, אשר נשמעו בוועידה האחרונה, לא נשמעו עד עתה מהמזרחים. הבה נקוה, כי הנהגת המזרחי תדע את אשר לפניו ותשקוד על עבודתה ביהר עוז לתועלת עמנו והפארת דתנו.

מזרחי-מערבי.

ענינים מדיניים.

פטריוטיסמוס של פים. כפראג נגלה מעשה מכער ומכהיל של פטריוטיסמוס משכי, הסטיל אור כהה על כנהיגי העם המשכי, העם הנאיב בכל העמים הסלבים. העיר פראג עושה צנורות מים חדשים והיא צריכה לקנות צנורות של ברזל בעד שלש מיליון. והנה החליטו שרי העיר להזמין את הצנורות בצרפת ולא באוסטריא, אף על פי שהמחיר בצרפת גדול הרבה יותר מלכר דמי העברה ומכס. למעשה הזה נתנו מעם. כי רוב הפבריקות של מעשה ברזל הן בידי אשכנזים שונאיהם. אבל העלימו עיניהם, כי רוב הפקידים והפועלים בפבריקות ההן משכים הם ובאין עבודה רבה בפבריקות יאבדו את לחסם. כתחלה התרעמו הכל על הפטריוטיסמוס הנפרו והמנוחך על פולטיקה של „תמות נפשי עם פלשתים“. עתה נלה ראש הקרמל של הפבריקות של ברזל קסטרנק, כי מעם המעשה ההוא אינו בלל פטריוטיסמוס, כי אם בצע. בעל הפבריק הצרפתית הכטיח לתת שחד רב ליועצי העיר בעד המקח הזה. יועצי העיר שלחו להניד לראש הקרמל האוסטרי, שיתן הוא את השחד הזה, שבעה פרצנט מן המחיר ויקנו אצלו. קסטרנק לא אבה לתת שחד, על כן החליטה מועצת העיר לקנות בצרפת. עתה העיר הענין קצף גדול בתוך האשכנזים ובתוך הסוציאליים, החסים על הפועלים והמיט בושה רבה

הרשן, העלול להביא תחלואים רבים ליושבי, כפי עדות רופאים מוכחים. רבים מכני האגודה פנו להנואם, כי יבוא לעזרתם. לדעת הנואם אין לשנות את הישוב הישן עם כל מנרעותיו, כי לולא הישוב הישן לא היה לנו כלל ישוב חדש. גם הראה על ה„פרודור“, אשר החרדים יסדהו, להתחרות את „גן הילדים“. הח' „קדש מקדש“, אשר מלאה את עמודי העהונים, אינה בלל בנמצא, היא רק המצאת אברך אחד בהור איש פרמי. ע"ד מצבם החמרי של בעלי הישוב החדש לא רצה כלל לזכר, כי המה רק „נכרים“ מיוחסים מודרנים, נכדי הבארון. מצבם הרוחני של המושבות רע מאד. בכל שלושים המושבות, מבלעדו „פתח תקוה“, אין שום רכ או מו"צ. גם המושבה עקרון הצנועה והחסידה, אשר ישב שמה רב כארבע שנים, הוברח לעזוב את קהלתו. הסבה היא לדעת הנואם, יען כי רבני ירושלים שולחים את הרב להמושבות מבלי שישאלו את פי אנשי המושבה, וע"ב הוא נחשב בעיני האכרים כפקיד ארמינסטרטור רוחני של רבני ירושלים ולכן אינם נשמעים לפקודותיו ואינם רוצים לשאלהו שאלת או"ה. רק פתח תקוה, אשר כחרה בעצמה ברבה, ע"ב הוא מחזיק שם מעמד נכבד. האכרים רוצים ברבנים אשר השקפותיהם על החיים בהשקפת המזרחי. בירושלים ובשאר הערים נמצאים רק קצינים, או חרדים קצונים או חפשים קצינים, הרבנים אוסרים את למוד שפות זרות ובני הרבנים בעצמם לומדים שפות זרות, את הנואם בקרו אברכים מיושבת מאה שערים ובנים לבין עצמם דברו אנגלית. על שאלת הנואם, איך למדו אנגלית, השיבו: אצל המיסיון ועוד שלשים אברכים מיושבת מאה שערים מבקרים את המיסיון, ללמוד אנגלית, יען כי חפצים ללמוד שפות זרות ובהישיבה לא יובלו לעשות זאת. הקנאות הקיצונית דוחפה את הבחורים אל המיסיון ואל השכלה נגובה, שאינה יודעה כל גבול. כפי שאין ב"ם של חרדים מבקרים הרבה מבני החרדים ב"ם חדשים ומעשה היה, שאחד מאבות הילדים החפשים האביל את כל הילדים מבקרי אחד מבה"ם לחם וחמאה ביחד עם כשר חזיר. כבי"ם אחד ביפו למדו נמנסתיקה ביום הכפורים. תקלות ישוב כזה כעל שתי הקצוות הקיצונית הביא את האגודה „אחזה“ הנוטה למזרחי, ליסד את בה"ם התחבמוני, אשר כל החרדים מביטים עליו ביראת הכבוד. הנואם מציע, כי המזרחי לא יתחיל בבנין חדש ביסוד בה"ם, כי אם יכנים את התחבמוני החת כנפיו. — מצב הבנות רע יותר, יען כי להבנים יש עכ"פ ישיבות ולא בן להבנות. הבנות מנדולות ברוח זר, כמו בגולה. נחוץ מאד ב"ם לבנות ברוח התורה והדת, לבל יוכרחו לבקר בכ"ם זרים, כי הבנות עתידות להיות מחנכות הדור הבא. בן משפיעה הרבה העהונות הארצי-ישראלית לדעה על הדור הצעיר. נחוץ לנו ירחון באה"ק. הנועם הציע לקחת את בית העקד של חזנוביץ לרשות המזרחי. — האספה החליטה להדפיס את נאומו של הה"ג פישמאן בחוברת מיוחדת.

בתור תשובה על דברי מר ולפזון בוועידה הציונית השנתית, אשר דבר נגד מנהלי המזרחי בלשבת פרנקפורט, החליטה האספה פה אחד, להביע אמון ורגשי תודה לדר. פייבסוואנר על עבודתו הנמרצה בהנהגה הלשכה ובמחאתו נגד הלשכה הקלנית ו„העולם“.

הישיבה שלאחר הצהרים, היתה סואנת ורגישה מאד ע"ד שאלה הקולטורה והציונות. מר בריון-באזל הראה על סדר ההנהגה הציונית, אשר ההחלטות הקולטוריות נחלשות רק בוועידה השנתית ולא בהקונגרסים, למען לא יובלו החרדים למחנה. ד"ר במברגר נדרב ערנ: מעינו עד היום, רק העזרה החמרית לעמנו הביאה אותנו לעבודה משותפת. בענינים קולטוריים לא נוכל ללכת עוד עם הציונים החפשים. קאהן — פרנק-פורט: עלינו להודיע ברור, שאם לא תסיר ההנהגה הציונית את עבודת הקולטורה משלחן הציונות עלינו לצאת ממחנה הציונות. אייז — ציריך מודה אמנם, כי במערב אירפה הישיבה הציונות נרחים אל חיק היהדות. אבל הרבה יותר מזה גרמה הציונות הנכחית נזק

במעט לא יאומן כי יוספר, אשר בחורים, שזה אך עזבו את ספסלי בית המדרש, ימאנו באגודה, שהעודתה בהרמת קרן התורה. אם אך ידעו קרוא וכתוב אלפא ביתא לועזית או אם רכשו להם אינו מכמאים נרמניים מה„מנבלט“ הזרונני, הנם מביטים כבר במבט בוז על היהדות הדתית. בהאובציות, שעשו הצעירים האלו זה לא כבר למר ה', הראו למדי, כי ירדה גליציה במצבה הרוחני עד הדיוטה התחתונה. ועד מתי יחשו הרבנים בגליציה ושימו ידם כחיקם, ולא יראנו לחנוך ברוח יהודי אמת, חנוך בתורה וד"א, שיביא לנו דור עברי, אשר ידע לשחור עם הזרם מבלי להסחף עמו? מתי יתעוררו הרבנים משנתם הלהרנית וילמדו את העם גם בינה, בכדי לכצר עמדתו נגד ההשפעות המזיקות? בכדי הניעה העת לעשות פעולה בכירה להטבת החנוך ואם לא יעשו מאומה אז יאחרו את הומן Videant consules!

פרנקפורט. הה"ג רי"ל פישמאן האב"ד באונגעני (בסארביא) הראה על הדור הצעיר מכני הישוב הישן בא"י, כי מואסים המה בהחלוקה והשנווררות, והצעירים מבני כולל אונגון יסרו אגודה „קהלת יעקב“ כמטרה להנות מיגיע כפיהם ע"י עבודה השדה. באונגון נקבצו למענם ק"ג אלף פרנק, לבנות בתים ולנטוע גנים, שישלמו מחירם לשעורין. אבל הכמונים והמחלקים ביראם לכל יבוע לפרנסתם ע"י ההתעוררות הזאת שמו על פניהם מסוה היראה והם עמלים לבטל את האגודה בהתם מעם לדבריהם, כי הצעירים יתבטלו מלמוד התורה ע"י עבודתם בשדה. הם רוצים לקנות למענם את שטח האדמה של שפך

רוצים לשלוט בכל ולהכניע תחתם את הגוף ואת הנפש לישם השלטון הרומי. אבל מפני „קלריקלים“ כהמצייר הרמן שטרנק, כהפרופסור בארט, כהפרופסור ווייל, כהרופא ד"ר פייכטוואנגר כהמשכיל העברי יהושע פאדנהכט, כהפרופ' זולצבאך וכהרב המשכיל רינס אין לפחד מאימה, הם אינם רוצים בשלטון, אינם רוצים להיות בשלוח ובתענגים על חשבון העם הרל ואינם מחזיקים את החכמה והחלילה. צריכים להסביר למשכילי ריבוטיטש, קריקוניטש, וכו' כי תלמידי יוסף רבינוביטש, שהפיץ הערצת הנצרות כתוך קצת משכילים עבריים בעד אלפי רובל אחדים שקבל מאת המיסיונר פרנץ דעליטש, אינם חפשים בדעות יותר מבעלי המזרחי, שכל הסאם הוא שבאו לידי הכרה שאין תקוה וזכות לעם היהודי להתקים רק עם דת היהודית ולא בלתי, ואין ליהודים להתיישב בגדופי שונאיהם, שסתם היא רק קנאה, ואין לבחורי „השחר" להבהל מאומה מלעג הפושעים הסוציאליים, המחליפים בעברתם וכתאות ההתבוללות העוברת כל גבול, את הקלריקליות הרומית כחקי מוסר טוב שלנו וכללי חינוך הלאומיים, שאלה הם כל תורתנו, ושעלינו רק להתנאות בהם והם קוראים ברשעה ובשפשות מנוחכה לכל ענין יהודי בשם הכולל „קלריקלות“. יבושו המה ולא אנו! לא נאה לבחורי כיהמ"ד לעשות כן, לקרוא ליהדות קלריקלות. המערכת.

האחרון מהמלא בעם. יכול היה להנין על עצמו, אבל ראשו סחרחך מהמון הראגות. ממילא כל השבוע ניחא, אבל שבה, שבת...

בין כה ובה והמסע הביא אורחים, ובעלי המרבבות עומדים נבונים למשכם, כנהוג. יודל שם נפשו כבפן. הוא מכרח להשיג לו ארץ, ולו גם בסכנת-נפשו. לו רק יביא פרוטה אחתה הכיתה..

בין בעלי המרבבות קם שאון והמולה: „חוצפה בוז! הוא מעז לגשת הנה אל מקומנו!“

בעמו והותו של יודל מתגלגלים בדמעות, והוא מתחיל לבבות בילד: „ילדי, אשהי, סוסי... צער בעלי חיים... אין פרוטת-אבילה, ושבת באה... כל השבוע אין משכרת פרוטה...“

שונאיו בנפש, שחפצו ממש לקרעו לפני רגע, נדהמו. בעמקי לבם נודעוץ נים נסתר, ומפי האחד נזרק: „עני מדובא... הדיני מחלק משלי ארץ אחד בשכילו...“

השני והשלישי עשו במעשה הראשון, מבלי תת חשבון לעצמם ממה שהם עושים. וממקום התחנה נסעו הפעם כל ארבע העגלות יחדיו...

אשר לא תמחה על ראשי המשכים, אשר במסוה שך קנאת עמם סלאו את כיסם וגרמו נזק לחרשת האומסרית ולממלכה ועוד יותר לרבבות פועלים משכים.

התפטרות המניסטר עבנהוך. יציאת ברית המסחר של אוסטריו-אונגן עם סרביא אל הפעל ביום א' לח' העירה קצף אצל עובדי האדמה באוסטריו בי יראים הם מפני התחרות אנש' הסקנה בסרביא, שישלחו מהיוב בשר לאוסטריו. המניסטרוים האוסטרי קבל בה-הרשאה מאת מיעצת הממלכה לישא וליתן עם ממשלת סרביא בדבר הברית. ואחרי שנתקבלה הברית בפלמנט הסרבי נמר גם המניסטרוים האוסטרי לתת לה תקף חוק בחדש ספטמבר. מפני חסר המספוא בווערב אוסטריו מוכרחים בעלי המקנה למכור בהסתם והכנסת בשר מסרביא יגרום להם נזק. על-כן הם מערערים על הברית, שנעשהה סאת המניסטרוים בלי החלטה הפרלמנט. באספות רבות קראו הגר על הממשלה והמניסטר לעבודת האדמה הקליריקי ד"ר עבנהוך התפטר מכנו מפני תרעומות האגרוים. ע"פ ספר הברית חחדש אסיר, לסרביא להכניס לאוסטריו-אונגן בהמות חיות, כי-אם רק בשר זבוח ושלם מכס רב מאד והתחרות אינה מרגשה הרבה פה.

אשכנו בראש. את כל המהומות במרוקא גרמה אשכנו, כי כאשר בקשה צרפת לעשות שם סדרים בשלום בהסכמת אנגליא, התערב קיסר אשכנו ונסע בעצמו ובכבודי למרוקא, לחזק את לב השולמן שם, לבל יכנע מפני צרפת. עתה, כאשר עלה שולמן חדש על כסא מרוקא, התערבה שוב אשכנו ושלחה עצה לכל הממשלות, כי נחוץ להסכים מיד למלכות מוכאי חפיד, למען תשוב שם המנוחה. צרפת מוצאת את עצמה עלובה בזה; היא משפלה זה שנתים במרוקא לריק והוציאה ממון ודמים, להציב לה יד ושם במרוקא, והנה באה אשכנו וקופצת בראש, לתת עצות בזול, למען חנוף לשולמן החדש, שידע, כי יש לו להשען על אשכנו וימרה את פי צרפת.

המרידה בפרס. תנועת המרידה בפרס התחזקה. היד החזקה, שהראה המלך את עמו בעצה אנשי חצרו הרוסים, לא הועילה מאומה רק להעלות יותר את חסה העם עליו. בדרום פרס כוננו המורדים ממשלה חדשה לפי שעה. והמורדים בטברים התבצרו בעיר, ירו על חיל המלך והמיתו רבים מהם. גם שנתו התראה אל המלך; שבתוך חסשה ימים ימנה כניסטרוים חדש ממפלגת המורדים, יסכה לבל המורדים הכלואים ויצוה לבחור פרלמנט חדש. ידי המלך רפו, כי במצוקת בספו בקש ללוות כסף באירפה ולא מצא מלוה ורוסיא אינה יכולה לעזור רק בעצה טובה, ליסר את המורדים בעקרבים ולתלות כלם על עצים. אבל בפרס לא תועיל העצה הזאת, כי אין צבא חזק.

על המצפה.

עיד חברת העזרה בגליציא.

גם אצלינו — כמו אצל מחבר ספר חדש או ממציא המצאה חדשה — חביבות הקושיות והבקרת על מעשינו יותר מהשתיקה ומההתעלמות מהם. ואנחנו לא נשיב אותה ההשוכה המפורסמת, שלהקשות ולבקר נקל הרבה מלחבר או להמציא מה. אך אנחנו אומרים: לא עלינו תלונתך בותב נכבד ב"המצפה" גליון ל"ג — במאמר הראשי, ששאלת בתמיה: מדוע לא נשמע קול חברת העזרה? — ב"א עליך, ועל כיוצא בך, איכם? מדוע לא נשמע קול קורא לחברת העזרה ליהודי גליציא בעתונך עד כה? מדוע החשיתם מלענין את צבורנו בכנין חברת העזרה הנחוצה ליהודי גליציא כלב בריא לקיום הגוף? מדוע התפלפלו בדברים, שאינם עיקרים, לכל הפחות אינם נוגעים לחיי הצבור בכלל, ושובחים את חיי צבורנו המרים? מדוע אתם מעסיקים את הצבור בענינים פרטיים, וכמה פעמים, כמה שאין בו נפקותא כלל, ולא בעניני מאות אלפים נפשות, המדמות את עצמם ושראו להרעיש עליהן תבל ומלואה?

הכאמת ענה על דעת מי, שאותם ישה מיסדי החברה, או אפילו חברה המונה איזו מאות חברים בקולוסיא המציא עזרה לגוי בלו? התספיק הרומת שנתם אפילו די צורך כלכלת לשבת ההנהגה? אנחנו הנחנו אבן ראשית, יסוד, לבנין חברה עזרה ליהודי גליציא, וקוינו שכל סופרינו וחכמינו יתעוררו לעזור את צבורנו, לבנות בנין אריר וחזק על אותו היסוד שהנחנו, אבל משכילינו וסופרינו יש להם דברים יותר נחוצים, וצבורנו ישן בצריתו. ולולי שיהיו מזכירנו הרב הכניד מפה, שממש פנה עצמו מעסקיו וסכב בערים ובעירות, כי עתה לא היה לנו חברה כלל, וגם עתה חברי חכרתנו אינם מינים הרבה יותר מאלף. הרבה נוכח קרא "חברת עזרה" לכל המדינה? אבל אין עלינו כל תלונה, אנחנו עשינו מה שבכחנו, ועל כל חכם וסופר המרגיש בצרות עמו, היה מוטל להשתדל לרכוש חברים. — אמנם בותב נכבד — שגנית דעתך ורוחך, שאתה כואב ומרגיש צרה עמנו — בקרת את סדר עבודתנו, וכחפוך הוצאה קצה מלים חריפים, שסדר עבודתנו נעשה מתוך נקודה-השקפה צרה וכי, ושאתה מצאת לנכון ומועיל יותר, אם היינו מודיעים לצבורנו חיי עמים אחרים וכלכלתם. כינהך בודאי להורות דרכי יסוד חרשת וענפי פרנסה אחרים. להודיעם איך עשו אחרים, שם יסדו פבריקות ושם נמעו נני ירק סמוך לעירונה, ומתפרנסים בלא תרמית ודאגה. האם בהודעות כאלו וכיוצא באלו נורה דרך לעמנו התועה בדרכי חייו. הסבור אתה, שרי לעמנו להורות דרכי חיים בעתונים ותיכף יאחו בהם? העמ סופר יכתוב מלים כאלו? וכי לא ידעה דרכי יהודי גליציא, שאינו סקבלים שום הרכה חרשה? ובפרט מפי עתון, אפילו בדברים שאפשר להם לעשותם! כמה קולמסים נשתברו וכמה דיו נשפך מכל החכמים שבדורות האלו ושבדורות הראשונים, שהעירו וצעקו חמם על בסה תקלות ומעוות שבחיי הצבור, שממש עוכרות הן חיינו כנפש ורוח ואפשר להקנן על נקלה, השם מי מן הצבור אליהם לב? ומכש"ב כשנודיע ונאמר: "עשו פבריקות באשכנזים", והתפרנסו אמו פבריקות נעשות באמירה? עשו פבריקות! פבריקות של מה? ישאלו הקוראים והבותבים בעתונים, ודוקא אותם שאין להם כסף ובשרונות. כי בעלי הכסף עוסקים וחיים מרבית, אע"פ ששאלת עשרם גדולה משאלת הפרנסה של עניינו. לפי שבאמת אין למלואים ברבית ביא שמרות ושמרותיו של צבור עני אינם שוים כלום. על בן אין בשום מדינה עשירים יהודים מנכסיהם כמו בגליציא. למי שיוודע ומבין הליבות עולם יש הרבה לדבר על זה. אבל הם חיים חיים מרומים, ואינם שמים אפילו לב לשמוע עצה. וה"המצפה" אומר לעוף עצה ולהורות דרך ליהודי גליציא, לאמר להם, ששם בעולם הגדול יש פבריקות?

לא, בותב נכבד! לא בדברים יושעו יהודי גליציא. הם צריכים מעשים, לבנות להם פבריקות מובנות ולתת עבודה לבלה"פ להרוצים לעבוד. לקנות שדות סמוכים לעירות ולחלקם לחלקים, אפשר יהרצו הרוצים לחיות חיים ישרים, ואשר יש להם הכשרונות לזה, להתפרנס מגני-ירק, אבל לעשות מעשים אנו צריכים לחברה גדולה של עשרות אלפים חברים, ושהיו מכל ערי גליציא. — ולא שאנו חושבים לאסוף כסף מהרומתם השנתית — זהו מים אל הגריסין, התרומה השנתית אינה אלא החוט המקשר את כל החברים לעבודה מסודרת — שלא יעשה האחד פבריק מאיזה מין בעיר זאת ותיכף כשתראה מציאותה, יעשה אחר פבריק דוקא מאותו המין בעיר אחרת, ויקלקל המקח, בנהוג אצלנו — אך להחברים עצמם, אנו צריכים, שיהיה לנו עם מי לדבר, ושיבאו הדברים לידי מעשה. הלא גם אנחנו בקריאתנו הראשנה ב"המצפה", הזכרנו הקמת פבריקות ע"י מניות, וזהו דבר שאפשר. ובכר השמיעו כמה חברים מחברתנו קולם, שהנם נבונים לקחת מניות לבנין פבריקות בפי יכלתם. למשל הגביר ר' משה הירש מפרמיסלא הבטיח לקחת מניות בעד ארבעים אלף כתריום. אך באופן שלא יהיה יחיד, היינו באופן שכל עשירי מדינתנו יעשו כן לפי ערכם. והוא אומר, שבטוח הוא, שאלה

המניות הביאנה ריוח יותר מכל המניות כאלה שבשאר המדינות, מפני שבארצנו אפשר לעשות הרבה, לפי שעדיין אין בה כלום, ולפי השערות של הגביר הנ"ל אפשר לקבץ בגליציא מעשרים עד שלושים מיליוני כתריום מהגבירים עצמם, חוץ ממניות העם. זהו דבר שאפשר לשמוע, אבל לכל זה נחיצה חברה מסודרת ומסדרת ולשבת הנהגה, שבה יפקחו על כל צרכי ארצנו, היינו על כל הסחורות המוכאות מחו"ל, שאפשר לעשותן כארצנו, ושהיה עכ"פ הכניות מוכנות, לאמר: זה אפשר לעשות באופן זה וכמקום פלוני, ולהתחלה נחוץ כך וכך כתר. וכו'. — וגם זאת אין לשבח, שאנחנו לא חתמנו סדר עבודה, לאמר: זהו סדר העבודה ואסור להוסיף או לגרוע ממנו. אנחנו הכרזנו מראש, שהעיקר אצלנו האספה השנתית של אזרחי גליציא, שתהיה בקרוב, לפי שבאספה הזאת, אנחנו מקיים לשמוע חות דעת כל מומחה לדבר והצעות שונות למוכת צבורנו. ואין כאן לפי זה נקודה-השקפה צרה, אררבה אין אנחנו אומרים קבלו דעתנו וסדר עבודתנו דוקא, כ"א רוצים וסוכנים אנחנו לפי הכח שלנו להוציא לאור ולפעל בעצת כל חכם למוכת צבורנו, וכשירצה המבקר, לעיין בסדר עבודתנו, עם קמנוהו, ימצא בו ג"כ עזרה לכמה מאות נפש, שעתה הן מהנונות והולכות למיין בענין, ואפשר להציקן על נקלה, ועוד יותר ויותר. דוק מבקר ותשבח. אבל חלילה לנו לומר, שזהו סדר עבודת החברה לעולם, אדרכה אנו מבקשים מכל חכם וסופר, שיבינו ויסדרו עצותיהם למוכת צבורנו, למען יהי חמ"ר מוכן לימי האספה, ואפילו ספר תקנותינו אנחנו מוכנים לשנות, בהסכם האספה וככן אנחנו קוראים לכל אחינו: נעשה, ונשמע. אחד ממיסדי החברה.

הועידה לחובבי שפת יהודית.

משרנוביץ. ביום ראשון לשבוע זה בשעה העשירית בבקר נפתחה הועידה בהיכל חברת המוזיקא, כי היכל "בית ישראל" עוד לא נגמר כראוי. לועידה נתקבצו בערך שבעים איש מארצות שונות וביניהם י"ל פראץ, ש. אש, א. ריון, נומברג, נ. פרלוצקי דר. זשיטלאווסקי מניוארק, דר' סאמעק מברילא, מתתיה מיוז' ג. באדר ועוד. כל עתוני היהודים וגם ה"צייט" בוויין ילחו סופריהם. ההיכל היה מלא מפה אל פה אורחים שונים מגליציא ומבוקובינה. בין האורחים היו ג"כ הרבנים הנכבדים הנאון מו"ה בנימין ווייס אב"ד דפה והד"ר רונפלד רב הגליל, גם אחרים ממנהלי הקהלה. האספה נפתחה ע"י הד"ר בירנבוים (מתתיהו אחר). בין יתר דבריו הטעים, שתמיד היו החלוצים של כל רעיון לשחוק וללעג בין האנשים, אשר ביניהם הם חיים, אבל הרעיון ינצח תמיד וילך בעדיו און קדימה. מאז החלו הלאמיים לחשוב על אדות העתיד, שאלו את עצמם, מדוע הם בושים בשפתם, אשר בה הם חושבים וחיים מיום הולדם. מדוע אינם בושים בני עם אחר בשפתם, רק אנחנו ולבן באו לידי ההוכחה, שרק זאת היא שפתנו, אשר אנחנו חיים וחושבים בה וכן צריך היום להיות! שפתנו אתנו וברעיון הזה ננצח על כל מכשולים, אשר על דרכנו. — אחריו דבר מר פראץ. בין יתר דבריו אמר, שהתפתחות השפה הזו החלה עם התפתחות עמנו על דרכי הדמוקרטיה. עם תנועת החסידים בא גם רוח חדש לשפה הזאת. — באנו הנה בבדי להתודע איש לאחיו, למצא את היסוד אשר בו נשכלל את השפה וננמור את יסודה. החלט לשלוח מלגרים אל זקן הספרות היהודית מנדלי סוכר ספרים.

אח"כ נגשו אל הבחירה. נבחרו דר. בירנבוים לראש הועידה, פראץ וזשיטלאווסקי, ל. טובש לממלאי מקומי. לסופרי הועידה: נומברג, דר' סאמעק ועוד. אחר הצהרים היה אספת עם גדולה, בכרי להראות לעם את חשיבות השפה היהודית. בין הנואמים היה פראץ, טוביש, דר. זשיטלאווסקי, דר' סאמעק. בערב הקריאו בתיאטרון העירוני את פרי עמם הסופרים פראץ, אש, ריון ונומברג. מלגרות של ברכה שלחו; שלום עליכם, ספקטר, דינעזאהן, "הד הזמן", אונזער

חותנו השיבו לו קרובי את הילדה ביד מענדל פֿינדמאן מנוכה-מינסק אצל ווארשא, שהלך לחול' ושלמו לו שכרו מראש, שיוליך את הילדה אל אביה, זה עשרה יבועות, שיצא מאי' וכבר הודיע את אביה, ייכיא את בתו לאשפיצין, אביה חכה לו שם לריק ובקשהו בכל המקומות הסמוכים ואינו. כפי הנראה היא סובב בערים לקבץ מעות עם הילדה ואבותים חרדית לה ומצטערים לגורלר, אולי יפגוש מי כאיש הזה יואיל לבשר את אביה, שמו

B. Zelnik Dresden A. Webergasse 10

כמה משומדים ישנם? אין מספרים בטוחים, לדעת כמה יהודים נכדו בה' ובישראל ודבקו בעמים אחרים. הפרופ' דימן כותב: כי במאת השנים האחרונות יצאו למצער מאת ארץ יהודים מכלל ישראל, דלמן משערה, כי רבע מיליון יהודים נכדו בדתם במאת השנים השנים האחרונות. לפי ההשערה ממרים שלשת אלפי יהודים דתם בשנה אחת. בשנת 1870 עלו ממסר המומרים החיים לעישרים אלף. בשנת 1891 למאה אלף ובשנת 1897 למאתים אלף.

„פנשמיות“ זוהי מלה חדשה, שנוצרה במצרים מאת הערבים המשכילים. כאספה גדולה של ערבים ויהודים דבר חכם ערבי על עתידות הנזע השמי ואמר, שלפי שהיהודים הם עתה העם החכם והנבון ככל בני ישם, לכן עליהם לעמוד בראשם ולעורר לשוב לקרמותם. למול מקומם דראשון במולמורת העולם, שיבת ישראל לפלשתינה תהיה לפי דבריו תשועה גדולה לא רק ליהודים, כי אם לכל העמים בני ישם ועל הערבים לעזור אז היהודים להגיע אל מטרם הציונית. להתנועה החדשה הזאת, אחדות כל בני ישם, הוא קורא „פנשמיות“.

תחלת פנרום ביקאמרינוסלב, בעיר הזאת היתה אספת המאות הישחורות. אחרי הדרשות של המנהלים „מצילי רוסיא“ יצאו הנאספים החוצה להפוך את המחשבה למעשה. כל יהודי, שפגשו בו הכורה, אח"כ נכנסו אל בית יהודי ודרשו יי"ש וצינרות בכל בית, כאשר לא השיגו הכו את היהודים נער וזקן ועשו תל שממה מכלי הכית.

„נביאה“ בעיר ווארנא בכלוריא התהלכה אשה נוצרית בחוצות והטיפה לנקום ביהודים, כי מלאכים גלו לה בחלים, שהיהודים רוצים לשחוט ילדי נוצרים. שרי הממשלה הפרו מחשבות שולחיה והודיעו, כי לא יתנו לנגוע ביהודים.

מעשה במיליונר. הנייע נאצי ציימונג" מספיה: הקהלה הספרדית הסורקית בווינ הולכה ויורדה מעשרה ומחדרה, כי חכריה רוששו, ומסודות הצבור הם במצב רע מאד, והנה חלה המיליונר הגדול אברהם מ' עליאם. אנשי הקהלה פו, כי הנדיב הזה, יפקוד את הסהלה בצואתו וישועה קרובה, אך לכל תשרף עליהם השעה שלחו אליו את חשוכי הקהלה, לתאר לו את צרתם ולבקש עזרה ממנו. בעל מכאני הזהב קצה עליהם: מה אתה רוצים דוקא ממני? האני היחיד? יתחייב כל אחד מכם לתת נדבתו ואני אתן פי עשר מכל הנדבות. הצירים שמחו על המענה הזה, ובו כיום התחייב כל אחד לתת נדבה הנונה. מטרת עלו בשמחה אל החולה, אך בני ביתו לא הניחום לגשת אליו, וכה עבר יום אחר יום כלי תקוה עד שמת החולה. כאשר נפתחה הצואה נמצאה נדבה של ת' אלף כתר, למסרה אל — הנהגת העיר האנטישמית, שלישיית ממנה תהיה קרן קימת לחלק פירותיה לסמורנטיים נוצרים, שלישיית לחלק פירותיה לנערות נוצריות ושלישיית לבית החולים, ולקהלה הספרדית אין אף פרוטה אחת. מצב היהודים במרוקא תחת ממשלת השולטן החדש, המנהל של ביים ה„אליאנס“ בלרש במרוקא, ה' בן זימן, הודיע פקטים מכהילים לכיכת ה„אליאנס“ ע"ד מצב היהודים במרוקא. מאז הוכרז ישם מולאי חפיד בתור שולטן מושל, מתחסיים הערכים אל היהודים שם כאכוריות נוראה ופראית, בעיר אחת החריכו את בית התפלה העברי, ממאו את קדשיו וקרעו את ספריה התורה. על היהודים אסרו ללכת בחובות לבושי נעלים ובנדים לבנים, כחוקי-ד לקחו מאת היהודים את כתיהם ואת כל היינשרף והסבב אשר נמצא בידיהם. הם מכריחים את היהודים לסגור את כל חנונותיהם המופנים כלפי

קיסר. אלו היה הנצרי מורע גרים היתה להנצרות נשיה אחרת לגמרה. חכמים רבים הסכימו לברו ד"ר קאמינקא ובררו, כי היה הנצרי מורע ישראל, — ד"ר קאמינקא הציע לפני הקנגרס אה ספרו החדש „שאלות דרב אחאי נאין יוצאות לאור בפעם הראשונה עפ"י ששה כתבי יד עתיקים“. בהוצאתו הוביח, כי השאלות היו דרשה, שנדרשו ע"פ כללים קבועים בישיבה הגדולה ככל והן עתיקות כהתלמוד ולפעמים אפשר לעמוד על נוסח התלמוד הנכון רק ע"פ השאלות. ע"פ הצעת הפרופ' שמעונן החריש הקנגרס, כי להכתבים העתיקים, שקבץ הד"ר קאמינקא, יש ערך מדעי רב וראוי להמציא את האמצעים, להוציאם לאור. — גם החלט ע"פ הצעת חכמי היהודים להשיב לתחיה את החברה „מקיצי נרדמים“, שהתקיימה שנים רבות בברלין והעודתה היתה להוציא לאור כתבי יד עכרים עתיקים. הועד, שנקבע לתכלית זאת, בחר בפרופסיר שמעונן ליושב בראש ובד"ר פריימן כפפד"מ למוכיר. — הקנגרס הבא יהיה בשנת 1911 בארנא.

בסוף חפץ אני עוד להודיע, כי הד"ר קאמינקא הביע תהלה ובה על „המצפה“ ומתח בקרת קשה על המשפט הורוויץ — לור והגיד לי, כי חובה קדושה מיטלת על לשכת המזרחי בגליצא, לקרוא תגר במרץ רב נגד המשפט החרוץ ההוא, שהיא מכה לחי מכאישה לכל ציוני נאמן. א. ב. ווערנער.

מהרוב ומרחוק.

שוונת, בעיר אלרזון בספרד נתפס ראש היזרחים הרופא ד"ר טורטאס, שהמית תשע נפשות אדם באכזריות נוראה ובענויים קשים. רבים ידעו זה הכר מעישו הרע, אבל פחדו להודיעם. — בימים האלה מלאו מאה שנה להמצאת מכונת הקיטור הראשונה על מסלת ברזל ע"י מרוויטוס באנגליא לתמחון כל העולם. — אניה אנגלית בחוף יפן נשקעה בים, נ"א איש טבעו במצוקות. — במדינות הדומיות של ארצות הכרית באמריקה היה שמף מים, שהרס בתים ונשריח, המביע עשרות נפש אדם גירם נזק של עשרות מיליוני דולר. — בישמיקהולם בית שברדים הקיצה אשה משנתה, שישנה ל"ב שנה רצופות. היא עתה בת מ"ה שנה. — מנסת החולירע ברוסיא עוד לא ישכבה. כחדש האחרון מתו אלף ות"ק נפיש, המנסה הגיעה למוסקוא. — ביום כי בשבוע הבא יעבור הקיסר ממרחץ איש, למקום שכתו בקיץ, דרך ווינ לאונגרן, להשתתף במנבר ולשחית ישם ארבעה שבועות. — בכורפסט נתפשו שוב „נביאות“ אחרות, שהוציאו כסף בלהמיהן ובערמם מידי עניות ועשירות, נבערות מדעת וגם משכילות, אשר אמנם בושה להן להאמין באלקים, אבל מאמינות הן במכשפות האלה. — הסרבים הלאומיים בכוסניא החליטו דרוש מאת ממשלת אוסטריא — אונגרן חקי קונסטיטוציא, שיהיו נוחים לכל הלאום. — קציר הישנה בכל העולם הוא פחות מכדי הצרך, אבל לפי שיש עודף מן הישנה שעכרה לא יחסר בכלל. — מחיר הנפט החי בגליצא ירד עתה עד שבעים הלר בעד ככר מזרי ואין קונה. — הסופר הרוסי גראף לב טלסטוי חולה מחלה קשה, כחותיו יכלו. — בימים האלה יהיה בווינ קנגרס של חוקי פדמוניות אמריקה, בארצות אמריקה התיכונה והדרומית נמצאו באדמה שרידי בנינים נפלאים וגם כתובות של כתב החרטמים ואין ספק שלפני כוא העמים הפראים שמה דר במקומות האלה עם תרבות, בעל ממלכה משוכללה ולא נודע עוד מהותו. — בהיידלברג באשכנז היתה בשבוע הזה ועידת פילוסופים מארצות יפונות. — עם חרות הפוליטית במרוקיא באה גם חרות סוציאליית, הפועלים כמסה"כ הסורקיות עישו שביתה והמסעית נעצרו. — בכ"ד הקסציצוני בווינ היה משפט הסטודנט הרוטני סיטשינסקי הורג הנציב גראף פטוצקי בכוכב. עורך דינו ערער על המשפט הלכוני, כי סרב ראש היוספטים להזמין עדים המכחישים את עדי החובה. כיה"ד כשל את גור דינו ויער משפט חדש כלכוני.

יהודי גונב ילד, ליהודי דוסי הדר עתה כדרוזן היתה בת, ילדה קטנה, אצל חותנו בירושלם. כאשר מת

לעבען, „המצפה“ ועוד ועוד. ביום השני הרציא מר אש להעתיק את התנ"ך לשפה המדוברת, וכוה גדול התנשא על אדות הכלית הדבר, אם להעתיק את התנ"ך לתכלית ההתפתחות וההתיפות של השפה או לתכלית ההתפתחות הרוח. החלט לבחר בקומסיה לעין בדבר. בין הנבחרים לרבר הזה נמנו מר באדר — רכוב מר יונה קרפל — קראקא, מר נומברג, מר דופלר — משרנוויץ ועוד. הנואמים בדבר העתקה המעימו כלם פה אחד, שאין ברצונם לעשות איזה דבר כנגד שפתנו העברית, כי אם אדרבה לינוק ממנה ולעשות את אוצרותיה לקנין העם בלון, כי רק מאלה אשר ידברו יהודית נוכל לקוות שידברו אחר איזה זמן עברית ולא מאלה אשר ידברו היום בשפות שונות. רק לא יהודית, אחר הצהררים היתה שאלה הארגוניציה, וכוח עצום התנשא בדבר יעד הערב לא באו לשום החלטה.

אפרים דופלער.

(סוף יבא).

מכתבים מזרי המדינה.

ווינ. (אינטרוויא עם הד"ר קאמינקא). בפעם המ"ו נקהל הקנגרס של חכמי לשונות המזרח בחדש שעבר, הפעם בקופנהגן בירת דניא. גם הפעם השתתפו בקנגרס חכמי מקרא והלמוד כמספר מסוים. הוב ד"ר אהרן קאמינקא, מזכיר ה„אליאנץ“, הנודע כהור חכם הלמודי ובקי בלשונות המזרח, שכא גם הוא מן הקנגרס ההוא, המענין אהנו במדה מרבה, הואיל להגיד לי דברים חשובים ממועצת הקנגרס הזה, הנוגעים לנו ולהת לי רשות לפרסם דבריו ב„המצפה“. הקנגרס הזה, פתח ד"ר קאמינקא, נקהל פעם כישלש שנים. הקנגרס הקירם היה באלג'יר והקודם לו בהמבורג. הפעם נקהלנו בקופנהגן והועד המכין שם הבין לנו קבלת פנים בכבוד גדול היוצא מגדר הגיל. בן המלך יורש הכסא, הפרינץ קרוסמיאן, פתח את הקנגרס בכרכה כשם אביו המלך כשפת צרפת, והנהגת העיר עשתה לנו משהה גדול ככית מועצת עיר הכירה. הנכבד לנו כזה הוא, בי אף על פי, שחכמי היהודים היו דק חלק קטן בכאי הקנגרס, שקר הועד המכין בהשתדלות הפרופסור ד"ר שמעונן, שהיה לפנים רב בעיר הזאת, להמציא לנו מאכלים בשרים במשהה הזה. — ליושב כראש קנגרס נבחר הפרופסור טומזן. הרצאות חשובות הרצאו במחלקות שונות לכל ענין בפ"ע. מלבד במחלקה הרביעית, שהיתה בלה נוערה לעניני העמים השמיים, הכילה גם המחלקה הששית ענינים יהודיים. הפרופסור למברום היוני מאתונא הרציא ע"ד היהודים כארץ יון כימי הבינים, הפרופסור כילעלי האנגלי ע"ד כתב-יד בונוציא המכיל תרגום יוני משונה של התנ"ך, החכם היהודי ד"ר יהודה עשה לאל את תגלית הרכ ד"ר גסטר, שגלה בשכס כתב יד עתיק המכיל ספר יהושע משונה של השמרונים. הוא הוביח ע"פ הקשים של לשון הספר הזה עם דרכי הדבור בערבית, כי כיתה הספר העתיק את ספר יהושע זה מהתרגום ערבי של ספר יהושע שלנו ומהגדות ערביות ידועות ואינו ספר קרמון כלל. — הפרופסור האופט מבלטימוד הכקי בכתיבי אשור הרציא ע"ד מוצאו של ישו הנצרי ורצה להוכיח, כי יושבי הגליל בזמן כ"ש היו עמים זרים וישו הנצרי לא היה מורע ישראל. ד"ר קאמינקא השיבו כוכות, כי ההשערה הזאת יצאה כתחלה ממנו (מאת קאמינקא) ופדסמה כספרו „חקירות לרבריימי הגליל“, שיצא בשנת 1889, והיום חור מדבריו ההם ע"פ חקירות מדויקות וכשל את ההשערה. ירוע שבסוף ימי כ"ש, ימי צמיחת הנצרות, היו מפרסמים שמות החכמים שמוצאם מעמים אחרים וכמעט התימרו, שכני גרים נעשו לחכמי ישראל, כי כן אמרו: מכני בניו של המן למדו תורה ככני ברק, מכני בניו של סיטרא למדו תורה בירושלים, שמעיה ואבטליון היו מכני בניו של סנחריב, ר' מאיר היה נכדו של נירון

הזאת הגיעו עד עמק יזרעאל, אבל לא ליריחו. חדשות ומבילות הן תוצאות החפירות, המעירות על השפעת מימיה וקפריסין על הכלים ועל הכשמים. עשיר מאד הוא החמר הנמצא מתרבות כנענית עצימה, שהתפתחה כפלשתניה. יש כבר צורה היסטורית שלמה של תרבות הכנענים מימי הדפאים שוכני המערה עד ימי כבישת הארץ ע"י ישראל. ע"ד השאלה אם סתרות תוצאות החפירות את ספורי התורה והנביאים או מקימות אותם, אין ספק, כי הן מקימות אותם בהרכה פרטים, אבל אין בהן כל סתירה. כן נמצאו בחפירות ראיות למלחמת אסרפל ולכבישת הארץ מעט מעט ע"י ישראל.

מטבע עברי. פקיד הפוליציא היהודי ב. פ. קלופר ירש מאביו מטבע עברי עתיק, שהשיג אותה במתנה מעוכר ימים. הבקאים בדבר אומרים, כי היא מימי יהודה המכבי. על פניו כתוב עברית הפסוק: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". בלנדון שלמו בעד מטבע שני כזה י"מ אלף כתר.

מרדכי מייער בעמי מיכראוויטש מאורשים בחדש אב תרס"ח

קאסוב יואסקין

שלוש שמרייט ממלומץ מברך את מנהל כיה"ם "שפה ברורה משה קלינמן בשלומץ ליום הולדת לו בת. מקרב לבי הנני מברך בזמ"ט את רעי מר יעקב שמידס לחתונתו עם בת מו"ה יהושע הורוויץ מקראקא. אייזיק מאנדעל — רזווארוב.

אניש בזה בזמ"ט לש"ב הנכבד מר אלימלך הענדלער מכארטפעלד לארוסו עם מ' רגינה טוביאס מאושפיצין. יהודה בערגשמיץ — דווחוב.

אביע בזמ"ט לכ"ד מר אלימלך הענדלער מכארטפעלד לארוסו. יוסף בערגשמיץ — רזווחוב. בשמחה וכענן אכרך בזמ"ט את רעי מר יחיאל האהן לחתונתו עם מ' שרה מאלץ מבישען אצל מאסמי. יצחק האנדעלסמאן — הובנוב.

ברגשי גיל וששון הנני מגיש בזמ"ט לרעי מר יחיאל האהן לחתונתו. אהרן מאנדלער — הובנוב. הזל כמל ברכתי לרעי מר יחיאל האהן לחתונתו. נחום אהרן אָרמנער — הובנוב.

ברגשי חבה ורעות אניש ממעמקי לכ"ב בזמ"ט לרעי אהובי מר דוד בראדמאן ממימאוו לחתונתו עם מרת פייגא מאנדערער מאיפסען סאלנע. מז"ט ישראל שמעון שמיעל — אושפיצין.

הנני מברך ממעמקי לבי את רעי היקר מר דוד בראדמאן ממימאוו לחתונתו. שמעון יוסף וואלף — קרזאנוב.

לכ"ד מאנשי מאנדעל מליזענסק אכיעה בזמ"ט לארוסו עם מרת שרה גאבעל מלובאטוב. י. א. פֿלעפֿערבוים.

ממעמקי לבנו נכרך בזמ"ט את רענו מר יצחק בלאַך לארוסו עם מרת עמיל פראָהליך מפה ואת רענו מר מרדכי מייער לארוסו עם מ' בעמי מיכלאוויטש. אפרים קרעפעל, ישראל שערף — קאסוב.

הנני מברך בזמ"ט את רעי מר יצחק בלאַך לארוסו יאת מר יעקב קאלמאן לארוסו עם מ' שיינדל נראף מואבלאטוב.

מרדכי מייער — קאסוב. מקרב לבי אני מברך בזמ"ט את חברי מר יצחק בלאַך מקאסוב לארוסו. צבי שפער — אוסציעריקי.

הנני מברך בזמ"ט את רעי מר יוסף נעמראווער לחתונתו עם מ' ציציליא בוכהאלץ ממשארטארי. צבי קורפידס — מרנופול.

ברגשי גיל ואהבה הנני קוראים מז"ט, מז"ט לש"ב מר יעקב ישראל קעסענבוים לארוסו עם מרת ח' ראזענפעלד מיאברוב. אברהם יצחק וואקס, הילל קעסענבוים — פראכניק.

הנני מברך בזמ"ט את ידידי מר צבי וויינשטאָק לארוסו עם מ' שרה מאנזאָהן בת הרה"צ ר' דוד מבראָדי. שמעון אכוש — קומי.

הנני מברך בזמ"ט את אחותי מ' חנה להארסה למר אשר אנשיל הייבערנ מנדוב. בעדל פאדער — מרנוב.

הנני מברך בזמ"ט את ידידי הנכבד מו"ה יעקב האלפערן לחתונת בנו מר משה עם מ' מעכה. חיים אונגאר — קראקא.

וע"ג יהודים ורק תכיה נוצרים. גם ביה"כ, שני בתי מדרש, הקלויה בית הרב ובית הישיבה. האש הראשונה פרצה במקרה של אי זהירות והשניה לא נודעה סבתה. בנוד לכ"ד ערי ליטא הקטנות היו היהודים שם סוחרים אמידים ולא ירעו מחסור. נועד ועד בעיר להמוך בידי הסוחרים. ציר חברת העזרה שמע מפי עדים מעשה שעורריה. שעשה שר הפוליציא פשקוב בשעת התבערה. בזדונו לא אבה להרשות ליהודים להשתמש במכונות המכבים של העיר. וגם כאשר באו המכבים מהעיר הסמוכה פלונגיאן העמיד את עלותיהם ומכונותיהם לפני ביתו, שלא היה בסכנה כלל, כי לא הגיעה האש שמה. כאשר בקשו היהודים ממנו עזרה, נער בהם והתרה בהם, כי ילכסו. בראותו יהודים בונים על הרבנם לעג להם והתענג על אידם. ראש האזרחים הוצרי העיר, כי שר הממשלה אמר לו, כי הוא רואה בתבערה הזאת שלומים בעד פטרוב, שלא היה פה לראבונג. על שאלת ב"כ ה' עזרה, אם השר מאשים את הנצרים, כי הצייתו את האש, ענה: אינו מאשימם, כי לדעתו ראויים היו לזה. — ה' עזרה שלחה שמה חמשת אלפי מרק. ה' בני ברית וחברות אחרות מאספים ג"כ כסף. ברוסיא עצמה וגם באמריקה נוסדו ועדים לעזרה.

חברה קדושה. על אדות נבאי ח"ק בארבורא בכוקובינה. שדבר עליו המחטט בליון הקודם במרפש הקהלות, מודיעים אותנו תועבה גדולה מזו. בשבוע שעבר נרצה בכפר קאטישקא היהודי הוקן יצחק מייער וגם אשתו נפצעה משה ואין תקוה לה לקום. הרוצחים, שהוסתו ע"י מסיתים נוצרים סוציאליים, עד שדם יהודים הפקר בעיניהם, שדדו ה' כתר ונמלטו. הרצח הנורא עשה רושם מדא על כל הסביבה, כי ההרג היה רצוי ואהוב לכל. בערב אור ליום ו' הובא לקברות בארבורא. אך ראש הח"ס ורה הערליך לא אבה להסתפק בארבעים כתר דמי קבורה ודרש מאתו ההרג היה מוזג ורא הניח ממון קרה. אחרי טו"מ נאלצו הקרובים להשיב את ההרגו בהרפה אל ביתו באישון לילה ומשם הודיכוהו בבקר לסולקא. כפי העיר התרונה עד השערוריה, שעשו אנשי ארבורא ובה לא שאלו כלל על השערוריה, וצריך לדעת, שאנשי ארבורא מתכנים "חסידים", אפשר שההרגו לא נעם אל רבם בחייו. אבל איה הלב היהודי המתפלץ למראה הרוג הנרצה ע"י שונאי ישראל, השואפים לדמינו? איה קדושת החברה הקדושה? אך יוכלו יהודים להחזיר הרוג אל ביתו יען לא הניח להם כסף הרבה, כמו שהם צריכים לזבחי מתים. הנהנים בערים קטנות?

לחק אחינו ברוסיא. יש מודיעים, כי בקרוב תכנים ממשלת רוסיא הצעה אל הדומה. להקל מעט את הנזרות הרעות, להת רשות ליהודים לגור בסבי. בקאוקו ועל הוף הים הבלטי. לע"ע מצב היהודים רע מאד, כי אנשי המאות השחורות רוצים להבנות מחרבנם והם מלשינים עליהם בכך מקום ופועלים בהשפעתם החזקה על כל הפקידים, ללחצם ולבמש עליהם תואנות שונות. להלץ קשה עתה מאשר היה בימי אינטעיבע ופלהבה.

יהודי פקיד רם במורקיא. היהודי בכור עפנדו די אשכנזי נתמנה למשנה הנציב בקונסטנטינופול. — המורקים הצעירים מביעים בכל הערים תודתם אל היהודים, שהמכוס בכספם, להגיע אל מטרותם. הם מבזים את האירפיים, המכנים את היהודים ירודפי בצע. בזמן הזה הכל ירודפים בצע, רק לא בכשרון שוה. והחלוק הוא רק, שאין כיהודים, חמוציאים ברצון כסף, לעשות צדקה וחסד לכל.

הבן: אבי, מדוע הנך הולך אל רבינו מרחק רב כזה רגלי, הלא תוכל לסייע בענלה. — האב: נכרא מפורשת היא: חיוב אדם להקביל פני רבו, ברגל. מ. ה.

מקדמוניות הכנענים בפלשתניה. בקנגרם של חכמי ההיסטוריא בלנדון הרציא הפרופסור סעלין, הידוע בחפירותיו בארמט א"י, על דברי ימי בנען במרם באו ישראל שמה. מצבות חרותות בעלות ערך היסטורי, כמו שנמצאו בארמט בכל, לא נמצאו שם כמעט מאומה, מלבד לוחות קמנים של מלך הענק שמצא סעלין, המכילים שמות אכרים ואנשי צבא, ומעשירים את אוצר השמות של הכנענים. לעמת זה עשירה הארץ בחפצים הנמצאים שם כעדות קולטוריות. מהם נראה, כי משלשה מקומות קבלו הכנענים השפעה קולטורית. הקולטורה היסודית באה אל הכנענים מבבל. על זה מעידות צורות הקברים וצורות הכתב. ההשפעה המצרית נראה ביותר בדרום. ערי הכנענים, שנגלו שם עושות רושם כערי מצרים גמורות. ההשפעה

הרחוב. ליהודים אין הרשות גם להתאונן לפני הפקידות על הדיניות והתלואות המוצאות אותם בידי רמון הערבים. בעיר אוצצן נאסרו שלשה יהודים מפני העדה ונכבדיה, ורק בכפר של 1500 פוטים — סכום גדול מאד בעד הקהלה היהודית העניה אשר שם — הוצאו לחפשי. ליהודי מרוקא נשקף עתה עתיד מר ומעורר פחד. הערבים חושבים את התקופה החדשה לנצחון על השפעת האירפיים והזרים — ושופכים את כל פראותם האכזרית על ראשי היהודים. האליאנס" משתדלת ככל האפשר לה לעזור ליהודים האכילים בארץ זו, אשר כבר רותה ארמטה מרמי אחינו, הנתונים שם בידי רמון פווע ופראי.

בת ק"ד שנה. בבית אסף הזקנים יבנות יעקב" בניירורק חגגה אסתר דאויד את יום הולדתה הק"ד. היא באה לאמריקה בת פ"ט יגנה. בין הבאים לכרכה היתה הזקנה רוזא ארגוואלד, היא בת ק"ז שנה והזקן מנדל דיאמאנד בן ק"ב שנה. הסכרך האחרון הוא בן שמונים שנה. שכרכה בשט היצעירים, אשר בבית הוא, האקספדיציה להפלשים של האליאנס.

ההלשכה הברלינית של ה' כ"ח קבלנו את ההודעה הזאת: המלאכות, אשר שלחה החברה, כל ישראל הברים, לאבסיניא, לחקור שם אחרי מצב היהודים בארץ היא כבר גמרה את עבודתה ותשב פריזה. הד"ר נחום. מנהל המלאכות, יתן בכרוב דין וחשבון מפורט ע"ד פרמי המלאכות ותוצאות נסיעתה; הר"ח הזה יתפרסם בזמנו אולם כבר היום אפשר להחליט, כי הרבה מהידעות, שנתפרסמו ע"ד מצב הפלשים (היהודים באבסיניא) ע"י נופעים שונים אינן נכונות. ביחוד הוצרה הרבה כנוגע למספר הפלשים. באמת אין מספרם עולה למאת אלף איש, כיאם רק לערך שבע מאות משפחות (! המע). הגרות בקבוצים קטנים בני שש — עשרים משפחות בכפרים מפורים ורוקים זה-מזה. כמו כן לא נכון הדבר, כי הפלשים נמצאים במצב גרוע ומחכים לעזרה ותמיכה מצד אחיהם היהודים באירופה. באמת אין מצבם של יהודי אבסיניא רע כלל, ואינם נזקקים לתמיכה מן החוץ. אם נחוץ יהיה לעשות איזה רבר לטובת הפלשים ובאיזה אופן אפשר יהיה לעשות את זאת — צריכים עוד להועץ הישב.

ישראל החדש. זהו שם כתה דתית נוצרית חדשה ברוסיא. בגלל אספת הכהנים הגדולה, שהיתה בקיוב, נודע טיבה של הכתה הזאת. היא אינה הכתה היהודית, שיסד יוסף רבינוביץ בארסה בעד בצע כסף, שקבל מאת המיסיון, להעביר יהודים לשטר. היא כתה של דוסים אמתיים. מיסדה היה האכר וואסיל לובקוב מפלך וורונעו. יש לו סאמינים בכל פלכי הנגב. הם אינם סאמינים באלהותו של המשיח הנוצרי. הוא היה לפי ימונתו רק צדיק בעל רוח הקדש וכן הוא גם רבם החדש וואסיל. הם שוטרים שבת ומלים את בניהם ונשמרים ממעשים רעים וממחשבות רעות. אין להם לא צלב ולא תמונה ומאמינים רק באד אחד, שאין לו כל תמונה וכל משיגי הגוף. לפי דבריהם יכול כל אדם לבוא למדרגת ישוע משיחם.

הלברלות האונגריית. נרוש היהודים הזרים מהמחוזות הסמוכות אל הנבוכ באונגרין הולך ורב. כר יהודי החשוד, כי הוא יליד גליציא גרש יגרש בלי חמלה. יש אשר יגרשו גם יהודים ילידי אונגרין, אם לא יוכלו להוכיח בתעודות את מוצאם. בכך יום ויום נעשים שם מעשי אכזריות איומה ע"י פקירי הערים. הם מפרידים אבות מביניהם החלויים בהם, נשים מבעליהן ומוליכים אותם אל מעבר לגבול אסורים בשלשלאות כרוצחים. והיהודים עוים מוסרים נפשם בעד הממשלה הלבברלית.

נושאי משא. בשם הזה הסתדרו נושאי הסבל היהודים בקראקא. לעזור איש את אחיו וכדאוג לימי רעה. גם השינו רשיון מהמניסטרס להסתדרות של אנשי-שרות (דיענסטמענפע) המקבדה אחריות בעד כל נזק המגיע לאדם מאחד מהם. מעתה נאמנים הסבלים היהודים לכל שרות ושליות הדרושה אמון ועל הסוחרים היהודים להשתמש בהם.

ההרבן בטעלו. חברת העזרה של יהודי אשכנז שלחה צירה אל העיר השרופה טעלו בליטא, לראות את שלום אחינו שם. אש פרצה שם שתי פעמים. ביום כ"א וביום כ"ג יולי, בראשונה נשרפו שבעים בתים ובשניה רניו בתים. רוב יושבי העיר יהודים. הנזקים הם ארבעת אלפים

שלום אהרן ראזענשטאל

בעל רסטאורציא בלבוב וחוב קאזימיר
מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכריו
הנכבדים, כי בראש חדש יוני פתח בית-
מלון נהדר מאד ורסטאורציא ברחוב
הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים ככל
מכשירי פתי המלון המפוארים ובתי המרוח
הגדולים ובכל זאת הכל בזול גדול. הסוחר
היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו
ככיתו בחוג מכירים הנונים. המאכלים נעשים
בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן.
בית המלון שחור ונקי מחלאת העיר הגדולה,
ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים
צענים וישרים.

In Ung. Brod, Mähren werden an
der privaten 3-klassigen

deutschen Mädchenschule

jüdische Schülerinnen aufgenommen,
welche das 10. Lebensjahr zurückgelegt
und eine 4-klassige Volksschule ab-
solvirt haben.

Die Mädchen erhalten ausser dem
Unterrichte in Bürgerschulgegenständen
noch französischen Unterricht, nebst-
dem einen intensiven Religionsunter-
richt, welcher unter der bewährten
leitung Sr. Ehrw. H. Rabbiner Dr. Jung
steht.

Verlässliche Pensionen, mit sittlich
religiöser Erziehung, zu mässigen Pen-
sionen Gesunde Lage der Stadt. Schul-
beginn 15. September 1908. Auskünfte
erteilt der Vorsteher der Israel. Kultus-
gemeinde in Ung. Brod.

M. H. Brammer
Kultusvorsteher.

Isidor Krieger

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערזענדעט פֿוהרמאנס אינד פֿיאקער-
פיימטען אויס פרימא קערן-לעדער גע-
שימטען צו כילינסטען פרייען. פֿערוואנד
פער נאכנאהמע.

זרגון ולשון-עבר

(למי משניהם היתרון?)

הבן פרקיהספר: א) כובד חקי-
הרקדוק, ב) כדורות קדומים, ג) טבעיות
לשון-עבר לפני זמן-המדקדקים, ד) מדוע
חדלו היהודים לדבר עברית? ה) מעלה
הזרגון וסגולתו הטבעית, ו) ההשכלה
הברלינית, ההנגרות להשפה היהודית,
ז) המשכילים פעלו לרע על הסגנון
העברי, ח) התפתחות הזרגון, ט) הזרגון
לעמל לשון-עבר, י) הזרגון לא יהיה
לעולם שפתנו הלאומית, י"א) רק לשון-
עבר היא שפתנו האמתית, י"ב) לשון-
עבר היא שפה פשוטה וקלה, י"ג) סך-
הכל.

מחיר הספר כתר אחד בכסף או במרקות.

למוס רבט הגון.

להשיגו אצל המחבר:

M. J. HEIGMANN

Podgórze-Krakau, Józefinska 24.

מחיי הקראים

ציורים ופוסטים, מאת ראובן פאהן.
(עם תמונות המהבר.)

התכן: א) סוחר ברחוב, ב) הקראי האדום
ג) רחוק מן העדה, ד) המתיהר, ה) דכדור
נפש, ו) המתנצר, ז) אבר מרודל, ח) שאיפה
רחוק, ט) מאונס, י) בן, י"א) הקראית ושכניה,
י"ב) מקרה לא שחור, י"ג) סבל הירושה,
י"ד) משפחה חדשה, טו) באין תכלית, טז) חיי
טעות, יז) דלדול.

הספר מחזיק שכחה גליונות תבנית שמינית
גדולה, ומחירו רק 1.20 כתר — 1.50 פרנק.
להשיג מן המו"ל:

E. Mendel Aksetrad, Halicz (Galizien)

חידות ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

תכן הענינים: פתיחה, פרק א', סוד הסמכטיון בתור אות לקדושת שבת. ב. הסמכטיון
והרי הש"ך ביהוים להשבטים. ג. ההגרה על ארות, בני משה ויסורה. ד. ממלכות ישראל
בערב הרומית ובאפריקה המזרחית, ממלכות יהודיות של הכוזרים, התלזים והאזורים באירפה
ה. אלדר הדני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקיומות ע"י ערים נכרים, ז. מהות השבטים הנ"ל
וסוד "שבט ינוס". ח. ממלכת ישראל באוויא התיכונה. (בשורת בנימן מטדול). ט. בשורות ע"ד
ביאת עשה"ש והמשיח, יב. ממלכת ישראל במדבר סהרה, יא. רוד הראובני
ושליחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב), יב. ממלכת ישראל כהודו (דברי הימים של עשה"ש)
יג. עקבות גרתי ישראל באוויא המזרחית ובאוסטרליא יד. ער-ריאה לכל הגדות. טו. אגרת
נהמה מבני משה, אשר מעבר לנהר סמכטיון, טז. שבתו צבי ועשרת השבטים, יז. הגדת
"היהודים הארומים" ויסורה. יח. תיריס נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רכנים אל בני משה).
יט. עשרת השבטים והסמכטיון כתיא. כ. עשרת השבטים באמריקה. כא. האנגלים — עשרת
השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. כטול ההשערה החרשה, שהתבוללו עשה"ש
כגוים. כד. פתרון ההידה. כה. השבטים ומהלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל נזו
אחד. כז. שנים עשר שבטים בזמן הזה בת. אהרית דבר.
כל הפרובלמות האלה תתבארנה בהקרה מדעית הפשית, בהגרות כל הזמנים בענין זה
יגלו מקורן ומהותן, כל ההשערות תבחנה, להעמיר את הדבר על אמתותו.
מחיר הספר 2 כתרים. — להשיגו מצי האדמיניסטרציא "המצפה" בקראקא.

אתרוגים

מאגדה "פרי עין הרר" מבעלי גנות האתרוגים הכשרים היחידים
במושבות יהודה, בהכשר הרב הגאון הצדיק וכו' וכו' כש"ת מו"ה אברהם
יצחק הכהן קוק שליט"א ראב"ד יפו ה"ו, ובהעודות הבר"צ בירושלים ה"ו,
שהם אך הם — ולא זולתם — כשרים ונשפרים מחשש הרבכה;
קניתי אני עם עוד ארבעה שותפים במספר רב, בעד כל ארץ גרציו ובוקובינא.
לא נשלחם לשום איש בקומיסיאן, רק בכסף קדימה, והשאר בנאכנאהמע;
והקונה אצלו לבסוף ישיג מאתנו הנחה הגונה מהמחיר הקצוב של האגודה
הנ"ל, וגם את הממכר היחידו בעירו; גם נשרת את כל קונינו בלול בים
והדסים עצהו"מ, כפי המחיר היומי שיהיה במדיעסט. — מחצי אלול
ואילך נפתח א"ה חנות פהוהה בלבוב, ואז נודיע כעהונים את
כתובתנו לשם, ולע"ע בבקשה לפניה אל:

יהודא ליבש קארעטין.

Leib Koretz. Ropczyce (Galizien).

חברה-קומנדיטית "ברמל"

רוהטין.

הממכר היחיד מין וקאניאק א"י מיקבי רוטשילד

המהוללים מאגדת הכורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהיר את הקונים
לבל ישלכו בידי המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלילים רק להבאיש את המרקא
המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים המה, אשר לא ידעו להכדיל בין יינות
"ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקריים יינות א"י.

הפקקים והמנופים של כקבוקינו חרותים בשם "ברמל" וגם האתיקטים
נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזוף ידרוש כל איש בפירוש "יין ברמל
וקאניאק ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערוכות פריז (1900)
וויין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פריז,
וועריגע אדעסה, פאולעווסקי מלבוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם
יין א"י. — אלה המכרזים על מערבם, כי יש להם המדילות והתעודות
הנ"ל ירמו באופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות
"ברמל" בכקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראס ראטאנא 7; מ. בראנ-
דינגער פלאץ נאָלוחאווסקי 3. נהן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האמעל קאמץ
ראטאנא; וולאדימלאוו קאזלאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימיר-
אווסקא 20, ל. שאף לבוב סיקסווסקא 7, כלם בלבוב; שמעון הארטמאן באריסלב.

הזהרו מפני הרמאים!

Echtes Specialhaus von Echten Gramophone-Phonographe

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

רעויעגע אויסוואהל פֿאן יודישען אונד העברעאישען
לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיטרי
מארקע "שרייבענדער ענגעל" זאממט 10
פלאטטען נוד 35 פֿלאָרין, נייעמאנד זאל רעויע
בעסטע געלעגענהייט פֿערווימען.
פרייזקוראנטע עט היפטפֿעריצייכניססע אויף פֿער-
לאנגען גראמאפאן אונד פֿראַנקאָ.

פרימא נייע

ענגל. מאטיעס

פאסטדערנינגע

פערזענדע איך אין פאסטקארי
5 ק"ג, צירקא 30 שטיק, א
— 4. K פראנקא יעדער סטא-
ציאן געגען נאכנאהמע דעם בע-
מראגעס.

ביי גרעסערען בעשטעלונגען
ערזוכע שפעציעלל-אָפֿערט צו
פערלאנגען.

Leopold Bertel
Hering-Export Krakau.

טיכטיגע פלאטאצאענטען געווכט.

כשרה זעלכווארעז-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע
כשרה דעליקאטעס; די פאבריק איז
מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איי-
געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט
א. ו. אונד ערציגט

נור פרימא-ווארע,

בהכשר הה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פת.

למוד מרחוק

הנני מתכבד להודיע, כי הוצאתי שלשים
ושנים מכתבי הוראה ללמוד השפה
העברית מרחוק. המכתבים נוהגים את האפשרות
לכל איש לסגל לו את השפה העברית
על בריה בכתב ובפיה. המכתבים כוללים
בקרבתם: 1) ספור גדול בשלשים ושנים
המשכים מתורגם כשני אפנים; תרגום מדויק
ותרגום חפשי; ערובים לשוב ולתרגום עברית;
2) 719 הערות אל פרקי הקריאה בקרקוק
ובחקר מלים; 3) 997 שאלות בעברית
לתרגילי הדבור; 4) כל הדקדוק מראשו
ועד סופו מהולק ב63 פרקים עם 76 לוחות עם
תרגילים, נתונים והנחיים שונים; 5) פרקי
ספרות בשיר ובפרוזה מעשרים ומהמש
סופדים שונים מן היותר הישנים ומימים,
ערובים לתרגום; 6) 32 תאורים וציורים, שיהות,
מכתבי רעות ומשפחה; 7) 76 ספורים וציורים
עברים, לעברם כהבניות שונות לתרגילי הדקדוק;
8) 79 ספורים, ציורים ומכתבים אשכנזים
ערובים לתרגום עברית להנחי להתרגום והסגנון;
9) 31 מסתחות לשעורים (83 פתרונים);
10) 8 בהינות (16 מהלקות). תלמודי
המכתבים האלה עושים היל להפליא, על זה
יעונו מאות מכתבי התורה שבידי. פרופסקט
הנני שולח הנם. מכתב לזוגמא כתר אחד.

S. Walkowski, Krakau, Miodowa 9.

תורה עם דרך ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר
יכשו ירוי להם בני יהודים תורה וחנוך
כהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ס הכללים
אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגימנויים העברי

אשר באונגאריש בראד החת הנהגת הרב
הגאון ר"ר מאיר יונג. שם ילמדו התלמידים
כל עניני הלמוד של גמנויים וגם תורה,
נ"ך, דקדוק, ש"ם ומפרשים, ויחנכו בדרך
התורה וי"ש. תלמידים מגלוציא ילמדו פה
גם פולנית ועדיהם להתחנך במחלקה
ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד,
המעון ומזונות כשרים מחמשים כתר לחדש
ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

Cur- u. Tafeltrauben

täglich frisch vom Stock,
feinste Edelsorte 5 kg, franco K. 3.50.

L. Altneu, Versecz 15 Ung.

ערישטע קראקווער מיט עלעקטרי-
שער קראפט בעמרייבענען
כשרה כשרה
דאמפזעלכווארען
פאבריק
מיט דען בעסטען מאדערניסטען
מאשינען. ערצייגט שטענע פרימא
סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שינ-
קען, קרענוויירסמעל א. ו. ו. פער-
זעהען מיט הבשר של הביר"צ
דפה. עמפליעהלט צו
בילדיגסטען פרייזען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייז-
קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.
Emanuel Glaser
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

**Bücher-Lieferung
gegen Monatsraten!**
Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
Meyers, Convers. Lexicon 20 "
Brockhaus " " 17 "
Spamers, Jll. Weltgesch. II "
Brehms Tierleben 11 "
Leixner, Literaturgesch. 4 "
Kaufm. Bibliothek 5 "
Weltall und Menschheit 5 "
Allgem. Naturkunde 19 "
Sämtliche Klassiker (illustr.)
Gediegene Belletristik "
Alles in neuesten Auf-
lagen, prachtvoll gebunden
liefert gegen Monatsraten
von K 5.— aufwärts:
A. WEISSMANN
Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!
בוכפיהרויג (אללע מעטאדען). האנדעלסקארעספאנג-
דענק דייטשע שפראכלעהרע. קויפ. רעכנען. האנדעלס-
א. ווכטערלעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען,
וועלטגעשיכטע, עס פער אנטאג-וועלט שפראכע,
סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יעדערמאנן
אנהע בעזאנדערע פארקענטיגטע אים ברעפליכען וועגע
אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האנדאר
מאססיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאמהע אן 4 לעהר-
עכערן.
Stenographie gratis
אנדראגען נור געגען רעטורקארטע. פראסעקטע גראטיס.
פראבעריפע א K 150 פראנקא. ערפליג גארנאטירט!
Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

תמונות וטפוסים
כאה הסופר החביב הנודע
ש ב ח ו ו א ל ה א ו ו ס ק י
הכיל
שלוש ספרים, מחוזות וציורים
מהיי היהודים בגליציה.
מחיר הספר 60 העלער במרקאות, ועם
המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:
S. L. Deutscher, Podgórze.

יין מובחר.
ערב לחיך שותיו, בשר לנפש היפה ולנקיי
הרעה, באשר יעידון ויגידון לכך רורשיהם
הגאב"ר דפה שליט"א, והה"צ החופ"ק
מו"ה שלום אליעזר האלברשטאם שליט"א
בן גאון ישראל סבא קדישא מרן מסאנדן
וצ"ל גם

קור-טרויבען
לעה יבוכרו טיבים למאכל ונחמדים למראה
יושגו במחיר השהו לכל נפש אצל הנרשם
מטה, המובן להשיב לשואליו דבר דבור
על אפניו.
ישראל מאיר ווילע, בעל כרם.
Sole Israel M., Uj-Fehertó (Ung.)

מעטה משובה
J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRAUEREI
Gegründet im Jahre 1878.
עמפליעהלט זיינע אלגעמיין געריהם-
מע ערצייגונג אין פערשיעדענען
סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען,
דאפפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק,
ווישניאק, אלטעד בוטלען-מעטה,
אללא מאלאנא צו ביליגען פרייזען;
פערנער: ניינענעוואקס און שלאדער-
האניג פיר קאלאניאלווארענהאנדלונג-
גען. — פיר רעעדע בעדיענונג אונד
פאללסטע צופריעדענהייט ווירד
גארנאטירט.

אויסנאהמע דער וועלט
זינד די יעצט אָבגעדרוקטע

מחוזים
ביי וועלכע, שעהנסטע אויסשטאטינג,
הערליכסטער דרוק, פיינסטעם פאפיער,
ריכטיגסטע צוזאמענשטעלונג, אלעם
פֿאַלשטענדיג אויף זיין אָרט געטראָפֿען
איזט, אזוי ווי עם זאָגען איינשטימונג די
אלע הסכמות פֿון רבנים גאונים מפורסמים
שליט"א, איזט יעדער פֿערפֿליכטעט
דיעזע מחוזים פֿאַרצוציעהען, אונד ביים
איינקויף פֿון מחוזים כּיים בוכהענדער
אויסדריקליך צו פֿערלאַנגען נור די נייע
מחוזים מיט דער אונטערצייכענעטע פֿירמאָ
אַרער דירעקט זיך צו ווענדען אן פֿער-
לענער:

OSIAS WILF, LEMBERG
Sonnengasse 27.
ערצייגט זינד: 1) מחוז מטה לוי, ביל,
מעשי אורג, אבורהס, עברי דייטש, משלי
יעקב, קול יעקב, אמרי נועם, לקומים
יקרים, דברי חכמים, 5 טיילע 6 קראַנען.
2) דייעלבען אָהנע מ"ל ב"ל מ"א אין
5 טיילע 5 קראַנען.
3) דייעלבען נור מיט מטה לוי, לקומי
צבי אין 2 טיילע 2.10 קראַנען.
חוץ פֿאַסט פֿאַרטאָ. — לסוחרים דאָבאַט.

**יצאו לאור מחדש בדפוס מהודר:
תהלת הכסילים**

או
צואת בעור בן חמור
הרצה
מאת דר. שלמה רובין
הוצאה חדשה ומתוקנת ע"י המהבר.
(ההוצאה הראשונה אינה במציאות)
המחיר 2 כתרם

שני לוחות הפילוסופיא

יכילי
אמונות השניות ודעות האחדות
(Dualismus) (Monismus)
בשלוש יסודות הפילוסופיא שהם:
האלהים התנ"כ והאדם
מאת דר. שלמה רובין.
(עם תמונת המחבר)
המחיר כתר אחד.

ספור יצירת העולם

בהסכמת עם הרעה בהשגלשליה הבריאה
(Evolutionismus) ועם הרעה כאחדות
מוחלטה ביקום התבל (Monismus).
מאת דר. שלמה רובין.
הספר הזה נדפס בצורה נהדרה מאד. כל חובבי
ספרי החכם הישיש יודו יעד הספר הנהדר הזה.
מחירו בטר אחד.

עין הדעת

הוצאה שניה (ההוצאה הראשונה אינה
במציאות) שמות והכנן בהסכמות והמדעים
למיניהם כתבניה עין עם שרשיו וענפיו
מאת דר. שלמה רובין
הכן הספר מענין מאד לכל דורש מדע.
המחיר 40 העלער עם המשלוח.
כמוים ראבאט.

ארבעת הספרים נמכרים אצל המו"ל:
JOSEF FISCHER, Buchdruckerei
Krakau, Grodgasse 62.

שטריימל.

בשבוע שעבר נגנב מביתי שטריימל של
לעהנישע סויבעל, ששויו 230 כתרם
אולי יודמן למי לקנות כזה יואיל
להודיעני בהחלה ושכרי לא יקופח.
Leiser Zellner, Limanowa.

Wyd.: { **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze

איינע מיליאן קראנען

איזט זעהר שווער צו פֿערדיענען!
אבער איינע מיליאן קראנען צו געווינען
איזט זעהר לייכט

ווען מאן קויפט זיך אין לאָ, וועלכעס נאָך 20 יאָהר צו
שפיעלען האט, פֿאָן דער ערשטען פֿעסטער פֿאטערלע-
דישען שפֿאַרהאַסע דורך זעהר לייכטע מיטעל, זיי אויף
מאָנאַטס-קראַנען פֿאָן

בלאָז 4 קראנען איין מאנאט

געגען 36 מאָנאַטס-קראַנען.
דיעזע לאָזע האבען 4 ציעהונגען יעהרליך, מיט דען
הויפטטרעפערען פֿאָן 400.000, 600.000, 1.000.000,
300.000, 100.000, אונד 50.000 קראַנען, אויסער 847
גרעסערען נעכען-טרעפערען פֿאָן 1000 ביז 10.000 קראַנען.
יעדעס לאָז מוס געצאָגען ווערען אונד אויף איין לאָז קעננען
מערהערע געווינסען ענטפֿאַללען!

שָאָן נאָך איינזענדונג דער ערשטען 2 ראטען פֿאן 8 קראנען
זענדען וויר דאס ראטען-לאָז מיט סעריע אונד נומער דעם
לאזעס אויף גרונדעסען דער קויפֿער אן אללען ציעהונגען דאס
אלייניגע שפיעלרעכט געניעסט.
נעכסטע ציעהונג שאן אס 15 סעפטעמבער אונד אס
5 אקטאבער.

Fleissig, Bankhaus, Budapest
Elisabetring 2.

מאן קאן אויך העכרעאיש אינד זשאַנגאָן שרייבען!

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686,228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . „ 176,528,370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . „ 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215,336.— | „ 13,934,003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividenden „ 11,718,617.— | „

Folgende **Vorteile** bietet die **Newyorker Germania** ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten
Jahres; 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung
sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und
auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält;
3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien;
4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine beson-
deren Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei
Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen,
gemäß der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.